

Stichting voor Katholiek Primair Onderwijs Amersfoort e.o.

Meldcode Kindermishandeling en Huiselijk geweld

Versie: 19 november 2021

Colofon

Uitgever: Stichting KPOA e.o.
Tekst:
Eindredactie:
Datum uitgave: Oktober 2013
Bezoekadres: Stichting KPOA e.o.
Amsterdamseweg 41, 3812 RP Amersfoort
Postbus 930, 3800 AX Amersfoort
T 033 2570645
F 033 2570646
E info@kpoa.nl
www.kpoa.nl

Deze meldcode voor het basisonderwijs is gebaseerd op:

- De basis meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling, ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, januari 2012.
- Safe You Safe Me Meldcode+ pakket, Augustus 2013 Amsterdam.
- Handelingsprotocol Kindermishandeling en huiselijk geweld (<http://www.handelingsprotocol.nl/>)

- Afwegingskader meldcode 2019

Inhoudsopgave

I.	Meldcode bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling	pagina 4
II.	Stappenplan bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling	pagina 5
	IIa. Stap 1: In kaart brengen van de signalen.	Pagina 6
	IIb. Stap 2: Collegiale consultatie en indien nodig raadplegen Save of Veilig thuis	Pagina 7
	IIc. Stap 3: Gesprek met het kind en/of de ouder(s)/ verzorgers.	pagina 8
	IId. Stap 4: Wegen van het geweld of de kindermishandeling.	Pagina 10
	IIe. Stap 5: Hulp organiseren of melden.	Pagina 11
	IIId. Stap 6: Evaluatie en nazorg.	Pagina 13
III.	Verantwoordelijkheden van de Kubus voor het scheppen van een randvoorwaarden voor een veilig werk- en meldklimaat.	pagina 15
IV.	Sociale Kaart van de Kubus	Pagina 17
V.	Bijlagen	
	Pagina 19	
	- Signaleringsinstrument	
	- Verslag oudergesprekken	
	- Formulier intern overleg	
	- Toestemmingsformulier externen	
	- LiRIK	
	- Balansmodel	
	- Meldingsformulier AMK	
VI.	Achtergrondinformatie	Pagina 37

I. Meldcode bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

Het bevoegd gezag van de Kubus

Overwegende:

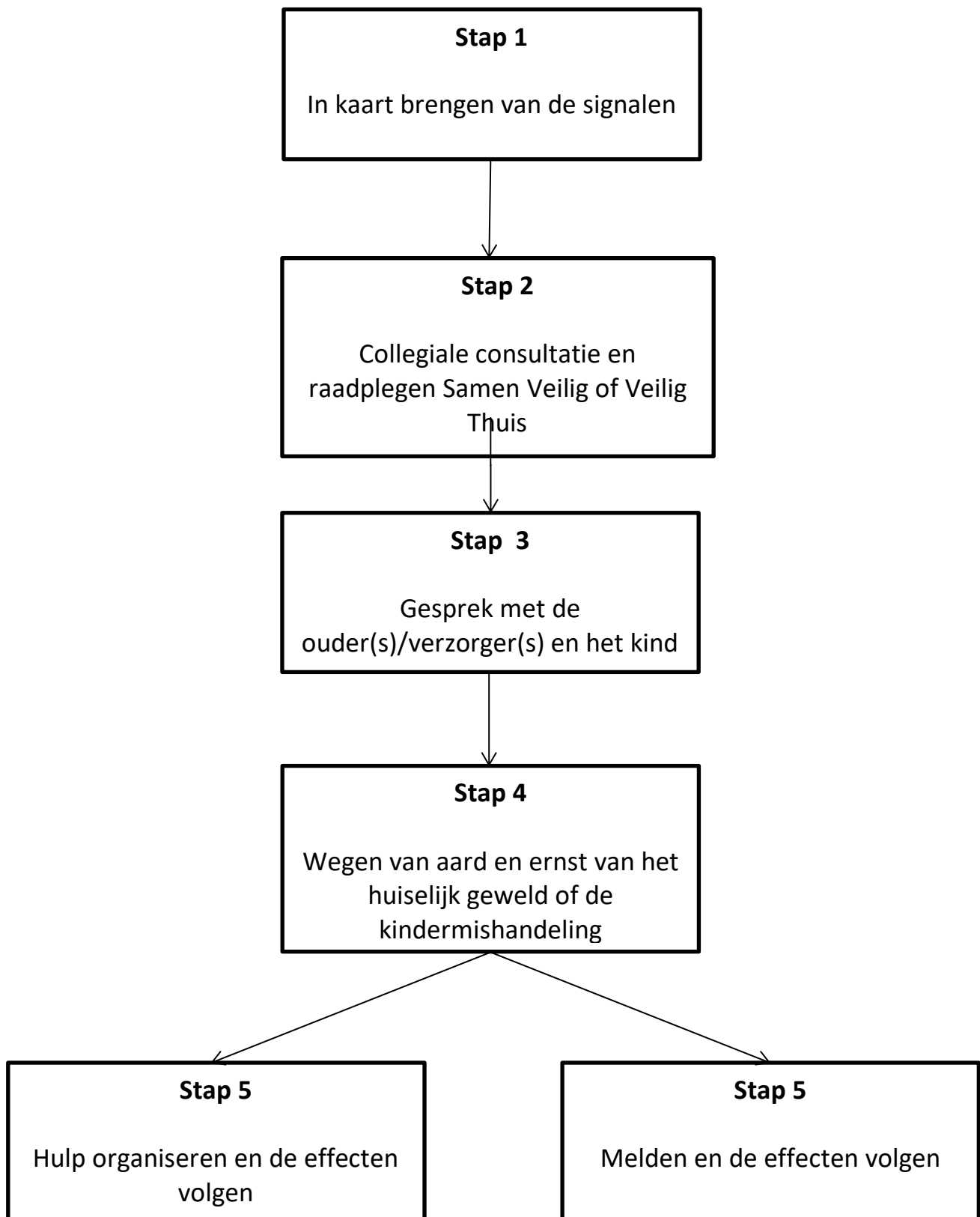
- Dat de Kubus verantwoordelijk is voor een goede kwaliteit van dienstverlening aan zijn leerlingen en dat deze verantwoordelijkheid zeker ook aan de orde is in geval van dienstverlening aan leerlingen die (vermoedelijk) te maken hebben met huiselijk geweld of kindermishandeling;
- Dat van de medewerkers die werkzaam zijn bij de Kubus op basis van deze verantwoordelijkheid wordt verwacht dat zij in alle contacten met leerlingen en ouders/verzorgers attent zijn op signalen die kunnen duiden op huiselijk geweld of kindermishandeling en dat zij effectief reageren op deze signalen;
- Dat de Kubus, een meldcode wenst vast te stellen zodat de medewerkers die binnen de Kubus werkzaam zijn, weten welke stappen van hen worden verwacht bij signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling;
- Dat de Kubus in deze code ook vastlegt op welke wijze zij de medewerkers bij deze stappen ondersteunt;
- Dat onder huiselijk geweld wordt verstaan: (dreigen met) geweld, op enigerlei locatie, door iemand uit de huiselijke kring, waarbij onder geweld wordt verstaan: de fysieke, seksuele of psychische aantasting van de persoonlijke integriteit van het slachtoffer, daaronder ook begrepen ouderenmishandeling, eer- gerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking (meisjesbesnijdenis). Tot de huiselijke kring van het slachtoffer behoren: (ex)partners, gezinsleden, familieleden en huisgenoten;
- Dat onder kindermishandeling wordt verstaan: iedere vorm van een voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie van fysieke, psychische of seksuele aard, die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend, of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel, daaronder ook begrepen eer gerelateerd geweld en vrouwelijke genitale verminking;
- Dat onder *medewerker* in deze code wordt verstaan: de medewerker die voor de Kubus werkzaam is en die in dit verband aan leerlingen van de basisschool zorg, begeleiding, of een andere wijze van ondersteuning biedt;
- Dat onder leerling in deze code wordt verstaan: de leerling aan wie de medewerker zijn professionele diensten verleent.

In aanmerking nemende:

- De Wet maatschappelijke ondersteuning;
- De Wet op de jeugdzorg;
- De Wet bescherming persoonsgegevens;
- De Wet op het primair onderwijs;
- Het privacyreglement van de Kubus

Stelt de volgende Meldcode Huiselijk Geweld en Kindermishandeling vast.

II. Stappenplan bij signalen van huiselijk geweld en kindermishandeling

II.a Stap 1: In kaart brengen van de signalen

Wie?

- Conciërge
- Onderwijsassistent/ leerkrachtondersteuner
- Administratief medewerker
- Leerkracht
- Vertrouwenspersoon
- Remedial teacher (RT-er)
- Intern begeleider (IB-er)
- Aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling
- Directeur/ Teamleider
- Schoolbestuur

Wat?

Breng de signalen die een vermoeden van huiselijk geweld of kindermishandeling bevestigen of ontcrachten in kaart en leg deze vast. Leg ook de contacten over de signalen vast, evenals de stappen die worden gezet en de besluiten die worden genomen.

Indien de signalen duiden op kindermishandeling gepleegd door een medewerker van de school dan dient dit onmiddellijk gemeld te worden bij het directeur en het schoolbestuur. In dit geval is het stappenplan van de meldcode niet van toepassing.

Beschrijf de signalen zo feitelijk mogelijk. Worden ook hypothesen en veronderstellingen vastgelegd, vermeld dan uitdrukkelijk dat het gaat om een hypothese of een veronderstelling. Maak een vervolgaantekening als een hypothese of veronderstelling later wordt bevestigd of ontcracht. Vermeld de bron als er informatie van derden wordt vastgelegd. Leg diagnoses alleen vast als ze zijn vastgesteld door een bevoegde beroepskracht.

Samengevat

U heeft vermoeden dat een kind wordt mishandeld?

- ✓ Observeer de leerling met behulp van het signaleringsinstrument (bijlage 1).
- ✓ Leg de signalen vast op papier.
- ✓ Beschrijf de signalen zo feitelijk mogelijk.
- ✓ Bespreek het (gedrag) van het kind en de feitelijke observaties met de ouders/verzorgers.
- ✓ Leg de gesprekken met ouders vast op papier. Maak een kort verslag (bijlage 2).
- ✓ Observeer het kind en de ouder(s) tijdens contactmomenten.
- ✓ Leg de observatie vast op papier.

Voor het vastleggen van deze signalen wordt op de Kubus de volgende werkwijze gehanteerd:

- De betrokkenen leggen, in samenwerking met de aandachtsfunctionaris, signalen vast met behulp van het signaleringslijst (bijlage 1). Deze lijst staat opgeslagen op MOO, in *nieuwe structuur*, map "Meldcode".
- Alle betrokkenen leggen signalen en hypothesen vast in ParnasSys. Hiervoor maakt de aandachtsfunctionaris een leerjaaroverstijgend document "Meldcode"aan.
- Oudergesprekken worden vastgelegd met behulp van het formulier "Oudergesprekken"(bijlage 2).
- Wanneer er informatie opgevraagd moet worden met externe instanties, moet er toestemming aan ouders gevraagd worden. Dit kan met behulp van het toestemmingsformulier (bijlage 4).
- Signalen worden besproken in het overleg IB/teamleider

IIb. Stap 2: Collegiale consultatie en zo nodig raadplegen van advies bij Samen Veilig of Veilig Thuis..

Wie?

- Leerkracht
- RT-er
- IB-er
- Aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling
- Directeur/ Teamleider
- Schoolbestuur

Wat?

Bespreek de signalen met een deskundige collega (bijlage 3). Vraag zo nodig ook advies bij Samen Veilig of Veilig Thuis.

Wanneer neemt u contact op met Veilig Thuis?

- Wanneer er sprake is van signalen die wijzen op acuut en ernstig geweld.
- Wanneer er sprake is van (geplande) vrouwelijke genitale verminking.
- Wanneer uw veiligheid wordt bedreigd.
- Wanneer de veiligheid van een ouder/verzorger/ander wordt bedreigd.
- Wanneer u gegronde redenen heeft dat de ouder/verzorger het contact met u zal verbreken.

Om de leerling 'open' (niet anoniem) te bespreken met andere externe deskundigen is schriftelijke toestemming van de ouder vereist (bijlage 4). Indien u in het contact transparant en integer bent, is de kans groot dat over deze zaken een open gesprek mogelijk is. In de meeste gevallen wordt toestemming door de ouder gegeven. Indien de ouder weigert, is dit een zorgelijk signaal en moet het worden meegenomen in de weging (stap 4). De leerling kan overigens anoniem worden besproken wanneer de ouder geen toestemming heeft gegeven, maar dit verdient niet de voorkeur vanwege de eventuele vervolgacties.

Voor een adviesgesprek of consult hoeft de naam van het kind en van het gezin niet genoemd te worden. Veilig Thuis legt in dit stadium nog geen persoonsgegevens over het gezin vast.

Samengevat

- ✓ Bespreek de signalen met een deskundige collega. Dit kan de aandachtfunctionaris kindermishandeling, de vertrouwenspersoon of de Intern Begeleider zijn. Indien nodig vraagt u advies aan Veilig Thuis.
- ✓ Vraag schriftelijke toestemming van de ouders als u een leerling met andere externe deskundigen wilt bespreken.
- ✓ Indien u geen toestemming van de ouders krijgt, wordt dit meegenomen in de weging.

Interne afspraken binnen de *Kubus*:

- De aandachtfunctionaris is Diane Bekkers
- Intern begeleider: Diane Bekkers
- Vertrouwenspersonen: Juf Natascha en Juf Geraldine

IIc. Stap 3: Gesprek met de ouder(s)/ verzorger(s)

Wie?

- Leerkracht
- RT-er
- IB-er
- Aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling
- Directeur/ Teamleider
- Schoolbestuur

Wat?

Hier bespreekt u met de ouder/verzorger uw zorgen over het kind. Door met de ouders/verzorgers in gesprek te blijven, kunnen zorgen bevestigd of ontkracht worden. Vraag de ouder/verzorger naar zijn mening en ga in op de thuissituatie van het kind. Wanneer u denkt dat uw veiligheid of die van een ander naar aanleiding van een gesprek met de ouder/verzorger in het geding zal komen, dient u direct een melding bij Veilig Thuis te maken.

Tijdens het gesprek worden de volgende punten besproken:

1. Doel van het gesprek.
2. Beschrijving van de observatie.
3. De ouder(s)/ verzorger(s) wordt om een reactie gevraagd.
4. Het gesprek wordt samengevat om er zeker van te zijn dat de tegenpartij is begrepen.

Leg het gesprek vast en laat het indien mogelijk ondertekenen door alle betrokkenen (bijlage 2).

Vragen die gesteld kunnen worden zijn:

- Herkent u de besproken situatie?
- Hoe gedraagt de leerling zich thuis?
- Hoe reageert u op het gedrag van uw kind?
- Hoe verloopt de opvoeding? Waar loopt u tegenaan?
- Hoe is de ontwikkeling van uw kind tot nu toe verlopen?
- Hoe ervaart u de rol als opvoeder?

Wanneer de ouder/ verzorger uw zorgen herkent kan onderzoek gedaan worden naar de oplossingen die kunnen worden aangedragen en kan advies worden gegeven.

Herkent de ouder/ verzorger uw zorgen niet, dan is er wellicht sprake van een andere oorzaak en zal er een ander traject moeten worden gevolgd.

Samengevat

- ✓ U gaat in gesprek met de ouder(s)/ verzorger(s) .
- ✓ U bespreekt het doel van het gesprek, de observatie, vraagt om een reactie en vat het gesprek samen.
- ✓ Controleer of u de ouder/verzorger heeft begrepen door het gesprek in uw eigen woorden samen te vatten.
- ✓ Leg het gesprek vast en laat het indien mogelijk ondertekenen door alle betrokkenen.

Tip:

Heeft u ondersteuning nodig bij het voorbereiden of het voeren van het gesprek met de ouder, raadpleeg dan een deskundige collega en/of Veilig Thuis.

Interne afspraken binnen de Kubus:

- Verslaglegging formeel. De situatie zo beschrijven dat ouders het kunnen lezen. Geen aannames!
- De IB-er neemt contact op met Veilig Thuis
- Bij de gesprekken met ouders is ook de intern begeleider aanwezig.

IId. Stap 4: Wegen van het geweld of de kindermishandeling

Wie?

- IB-er
- Aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling
- Directeur/ Teamleider
- Schoolbestuur

Wat?

Na de eerste drie stappen wordt al over redelijk veel informatie beschikt: de beschrijving van de signalen die zijn vastgelegd, de uitkomsten van het gesprek en het advies van deskundigen. In deze stap wordt de verkregen informatie gewogen. Er wordt afgevraagd wat het risico is op huiselijk geweld of kindermishandeling, evenals de aard en de ernst van dit geweld.

De volgende vragen zijn leidend:

1. In hoeverre is de veiligheid van het kind in het geding?
2. Hoe schat u de risico's in op huiselijk geweld/ kindermishandeling?
3. Wat is uw inschatting van de aard van de problematiek?
4. In het nodig om een melding te doen bij Veilig Thuis?
5. Is het nodig om andere vormen van hulpverlening in gang te zetten?
6. In hoeverre zijn de ouders en het kind gemotiveerd om hulp te accepteren?

Bij deze stap kan gebruik gemaakt worden van een risicotaxatie instrument, zoals het Licht Instrument Risicotaxatie Kindveiligheid (LiRiK). Dit instrument is geschreven voor de jeugdzorg, maar zeer bruikbaar om de verkregen informatie te ordenen (bijlage 5). Ook het balansmodel (bijlage 6) kan in deze fase gebruikt worden als hulpmiddel. Het balansmodel laat zien wat de belastende- en wat de beschermende factoren zijn.

Samengevat

- ✓ U weegt de aard en ernst van de situatie.
- ✓ Hierbij maakt u gebruik van de beschrijving van de signalen, het gesprek met de ouders en/of kind en het advies van deskundigen.
- ✓ Er kan gebruik gemaakt worden van een risicotaxatie instrument of het balansmodel.

Tip:

Vraag eventueel advies aan Veilig Thuis of de jeugdgezondheidszorg (GGD).

Interne afspraken binnen de *KUBUS*:

- De intern begeleider neemt contact op met Veilig Thuis

Ile. Stap 5: Hulp organiseren of melden

Wie?

- IB-er
- Aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling
- Directeur/ Teamleider
- Schoolbestuur

Wat?

In deze fase neemt u een beslissing, u organiseert hulp en volgt de effecten of doet een melding bij Veilig Thuis.

U organiseert hulp en volgt de effecten

Kunt u uw leerling voldoende beschermen tegen het risico op kindermishandeling? Dan organiseert u passende hulp en volgt de effecten ervan. U bespreekt met de ouder/verzorger het traject van hulpverlening, geeft informatie en maakt afspraken. Beschrijf de uit te voeren acties. De uitkomst hiervan wordt met de ouders/verzorgers besproken.

Volg de onderstaande stappen:

- Bespreek uw zorgen/besluit met de ouder/verzorger en maak afspraken.
- Organiseer hulp door te verwijzen naar een (externe) hulpverlener.
- Bespreek ontwikkelingen en blijft op de hoogte van de opvoedsituatie.
- Houd contact met (externe)hulpverleners.
- Houd contact met ouders/verzorgers.
- Maakt afspraken met ouders/ verzorgers over het verdere traject voor wat betreft de (verdere) hulpverlening.
- Houd de ontwikkeling van de leerling bij.
- Stel een actieplan op en voer dit uit.

U doet een melding bij Veilig Thuis

Kunt u uw leerling niet voldoende beschermen tegen het risico op kindermishandeling? Of heeft u twijfels? Dan bespreekt u bij voorkeur met de ouder/verzorger dat u een melding gaat doen bij Veilig Thuis. Dit doet u ook moet de leerling indien hij ouders is dan 12 jaar.

De reden om dit te bespreken met de ouders is, omdat ouders meestal willen weten van wie de melding afkomstig is en met welke informanten tijdens het onderzoek is gesproken. Ouders die niet te horen krijgen wie de melder is, steken vaak veel energie in het achterhalen van de identiteit van de melder. Mede daarom wil Veilig Thuis graag zo open mogelijk met meldingen omgaan. Soms is dat echter niet verstandig. Daarom hebt u op grond van wettelijke regels het recht om anoniem te blijven ten opzichte van het gezin. Als met u is afgesproken dat u anoniem blijft voor het gezin, dan zorgt Veilig Thuis ervoor dat uw informatie zo in het dossier wordt opgeslagen, dat de ouders ook uit het dossier uw identiteit niet kunnen achterhalen.

Volg de onderstaande stappen:

- Bespreek vooraf de melding met de ouder/verzorger en leerling
 - Waarom gaat u een melding doen?
 - Wat is het doel van de melding?
 - Wat vindt de ouder/verzorger en de leerling ervan?
 - Is er bezwaar van de andere partij? Overleg op welke wijze u hieraan tegemoet kunt komen.
 - Kan er niet tegemoet worden gekomen aan het bezwaar? Weeg dan af of en wat de noodzaak is van het doen van een melding. Neem hierin de punten uit stap 4 mee.

- Kan het kind onvoldoende worden beschermd? Doe dan een melding bij Veilig Thuis.
- Bespreek de melding met Veilig Thuis
 - Wanneer u een melding bij Veilig Thuis doet, dan gebruikt u de informatie die u in voorgaande stappen heeft beschreven.
 - U doet melding van uw vermoeden op kindermishandeling. Zie meldingsformulier van Veilig Thuis (bijlage 7).
 - Baseer uw melding op feiten en observaties.
 - Geef aan van wie de informatie afkomstig is.
 - Bespreek welke stappen u kunt ondernemen om de leerling te beschermen.

Het doen van een melding bij Veilig Thuis zonder dat de signalen zijn besproken met de ouder, is alleen mogelijk als:

- De veiligheid van de ouder, die van u zelf, of die van een ander in het geding is; of
- Als u goede redenen hebt om te veronderstellen dat de ouder door dit gesprek het contact met u zal verbreken en de school zal verlaten.

Bij het vragen van advies aan Veilig Thuis geldt dit niet, advies vragen mag altijd anoniem.

Samengevat:

- ✓ In deze fase wordt de beslissing genomen: Hulp organiseren en de effecten volgen of een melding doen bij Veilig Thuis.

Interne afspraken binnen de *Kubus*:

- Hulp organiseren gebeurt door de intern begeleider
- Melding doen bij Veilig Thuis gebeurt door de intern begeleider

II f. Stap 6: Evaluatie en nazorg

Wie?

- Leerkracht
- RT-er
- IB-er
- Aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling
- Directeur/ Teamleider
- Schoolbestuur

Wat?

Nadat de stappen in dit protocol zijn doorlopen is het noodzakelijk om goed te evalueren of er inderdaad sprake was van kindermishandeling, of er hulp op gang gekomen is en of de mishandeling gestopt is.

Leerkracht/ RT-er:

- U gaat na of u tijdig terugkoppeling ontvangt van de IB-er/ Aandachtsfunctionaris of directeur. Het is van belang dat u op de hoogte wordt gesteld van welke stappen er zijn gezet om uit te zoeken of er sprake is van kindermishandeling en zo ja, om de mishandeling te stoppen en hulpverlening voor het kind (en de ouder) in gang te zetten.
- U blijft het betreffende kind alert observeren. Indien nodig komt u opnieuw in actie als de signaleren die duiden op kindermishandeling of huiselijk geweld terugkomen of niet stoppen.

IB-er/ Aandachtsfunctionaris/ Directeur/ Teamleider/ Schoolbestuur:

- U zorgt ervoor dat u informatie krijgt over de ingeslagen weg. Niet over de specifieke therapie die ouders aangeboden krijgen, maar wel dat er hulp in het gezin is gekomen en eventuele contactgegevens van hulpverlenende instanties.
- U doet navraag of het gezin op de juiste plek is aangekomen en of de geboden hulpverlening voldoende is.
- U koppelt de genomen stappen terug naar de degene die als eerste de zorgen gemeld heeft (bv. de klassenassistent, conciërge of leerkracht).
- Als blijkt dat het gezin het advies van de verwijzing niet heeft opgevolgd en de problemen bestaan nog steeds, dan wordt het stappenplan opnieuw uitgevoerd. Er wordt overlegd met de betrokken partijen om af te spreken wie met het gezin het gesprek gaat voeren.
- Zodra er signalen zijn dat de hulpverlening niet goed functioneert bijvoorbeeld doordat de hulpverlening voortijdig door ouders, het kind of de hulpverlener is gestopt door verhuizing van het gezin, probeert u in samenwerking met andere betrokkenen de hulpverlening weer tot stand te brengen.
- Veilig Thuis hoort terug te koppelen aan de melder wat er met de melding is gebeurd. Mocht dit terugkoppelen te lang duren, neem dan zelf contact op met Veilig Thuis om actief te informeren naar de stand van zaken betreffende de melding en de eventuele hulpverlening die op gang is gebracht.

Samengevat:

- ✓ Het is noodzakelijk om nadat de stappen in dit protocol gelopen zijn te evalueren.
- ✓ Het is de verantwoordelijkheid van de school om na te gaan of ouders inderdaad de hulpverlening ontvangen die is afgesproken.
- ✓ Wanneer blijkt dat ouders/verzorgers de verwijzing niet hebben opgevolgd, wordt het stappenplan van de meldcode opnieuw uitgevoerd.
- ✓ Wanneer de hulpverlening niet goed functioneert is in samenwerking met betrokken instanties van belang om de hulpverlening weer op gang te krijgen.
- ✓ Neem zelf contact op met Veilig Thuis als u nog geen terugkoppeling heeft ontvangen.

Interne afspraken binnen de Kubus:

- De intern begeleider gaat na of het gezin de hulverlening heeft ontvangen die is afgesproken.
- De intern begeleider neemt contact op met Veilig Thuis.

III. Verantwoordelijkheden van de Kubus voor het scheppen van randvoorwaarden voor een veilig werk- en meldklimaat

Om het voor medewerker mogelijk te maken om in een veilig werkklimaat huiselijk geweld en kindermishandeling te signaleren en om de stappen van de meldcode te zetten, draagt de Kubus er zorg voor dat:

De directie (schoolleiding):

- De meldcode opnemen in het ondersteuningsbeleid en/of veiligheidsbeleid van de organisatie;
- Een aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling (mogelijk de intern begeleider) aanstellen;
- Deskundigheidsbevordering opnemen in het scholingsplan;
- Regelmatig trainingen en andere vormen van deskundigheidsbevordering aanbieden aan medewerkers, zodat medewerkers voldoende kennis en vaardigheden ontwikkelen en ook op peil houden voor het signaleren van huiselijk geweld en kindermishandeling en voor het zetten van de stappen van de code;
- De meldcode aansluiten op de werkprocessen binnen de organisatie;
- De meldcode aansluiten op de ondersteuningsstructuur van de organisatie;
- Ervoor zorgen dat er voldoende deskundigen intern en extern beschikbaar zijn om de medewerkers te kunnen ondersteunen bij het signaleren en het zetten van de stappen van de meldcode;
- De werking van de meldcode regelmatig evalueren en zo nodig acties in gang zetten om de toepassing van de meldcode te optimaliseren;
- Binnen de organisatie en in de kring van ouders bekendheid geven aan het doel en de inhoud van de meldcode;
- Afspraken maken over de wijze waarop de Kubus zijn medewerkers zal ondersteunen als zij door ouders in of buiten rechte worden aangesproken op de wijze waarop zij de meldcode toepassen;
- Afspraken maken over de wijze waarop De Kubus de verantwoordelijkheid opschaalt indien de signalering en verwijzing voor een leerling stagneert;
- eindverantwoordelijkheid dragen voor de uitvoering van de meldcode.

Intern begeleider :

- Als aandachtsfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling is aangesteld;
- Als vraagbaak functioneert binnen de organisatie voor algemene informatie over (de meldcode) kindermishandeling;
- Signalen herkent die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- Kennis heeft van de stappen volgens de meldcode;
- Taken vaststelt van een ieder (Wie doet wat wanneer) en deze in de meldcode vastlegt;
- De sociale kaart in de meldcode invult;
- Deelneemt aan het ondersteuningsteam;
- De aansluiting van de meldcode op de werkprocessen uitvoert;
- De aansluiting van de meldcode op de ondersteuningsstructuur uitvoert;
- Samenwerkingsafspraken vastlegt met ketenpartners in de meldcode (sociale kaart);
- De uitvoering van de meldcode coördineert bij een vermoeden van huiselijk geweld en/of kindermishandeling;
- Waakt over de veiligheid van de leerling bij het nemen van beslissingen;
- Zo nodig contact opneemt met Veilig Thuis voor advies of melding;
- De genomen stappen evalueert met betrokkenen;
- Toeziet op zorgvuldige omgang met de privacy van het betreffende gezin;
- Toeziet op dossiervorming en verslaglegging.

Leerkracht/remedial teacher:

- Signalen herkent die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- Overlegt met de intern begeleider bij zorg over een leerling aan de hand van waargenomen signalen die kunnen wijzen op kindermishandeling of huiselijk geweld;
- Afspraken uitvoert die zijn voortgekomen uit het overleg met de intern begeleider of andere betrokkenen, zoals observeren of een gesprek met de ouder;
- De resultaten bespreekt van deze ondernomen stappen met de intern begeleider of andere betrokkenen.

Waar is de school niet verantwoordelijk voor?

Er kan niet van de school worden verwacht dat zij alle taken omtrent kindermishandeling op zich neemt. De professionals in de school zijn niet verantwoordelijk voor het vaststellen van kindermishandeling. Dit doet Veilig Thuis. De school observeert, bespreekt en geeft vermoedens van kindermishandeling door. Professionele hulp aan ouders en leerlingen wordt door externe partijen geboden.

IV. Sociale kaart van de Kubus

Deze sociale kaart invullen met de organisatiespecifieke samenwerkingspartners. Indien mogelijk ook een contactpersoon invullen.

Organisatie : Politie alarmnummer (bij noodsituaties)

Telefoonnummer : 112

Organisatie : SAVE (samen veilig) Amersfoort

Telefoonnummer : 033 4226000

Organisatie : Crisis buiten kantooruren- Veilig Thuis :

Telefoonnummer : 0800-2000

Organisatie : Wijkteam Soesterkwartier

Contactpersoon : Teamleider Michael Thomas

Telefoon: : 033- 4694869

E-mail: : soesterkwartier@wijkteam-amersfoort.nl

Organisatie : Wijkteam Soesterkwartier

Contactpersoon : Contactpersoon de Kubus: René Houwen :

Telefoonnummer : 06 – 25 76 64 97 |

E-mailadres : r.houwen@wijkteam-amersfoort.nl

Organisatie : GGZ

Adres : Utrechtseweg 266

Telefoonnummer : 033-4609609

Organisatie : GGD

Contactpersoon : Carolien Lans

Telefoonnummer : 06-30695248

E-mailadres : CLans@ggdru.nl

Organisatie : Politie wijkagent

Contactpersoon : Maarten Boomker

Telefoon : 06 - 20976019

E-mailadres : maarten.boomker@politie.nl

Organisatie : **Politie (ook sociale jeugd- zedenzaken)**
Contactpersoon :
Adres : Asch van Wijkstraat 45
Telefoonnummer : 0900-8844
E-mailadres :

Organisatie : **In de buurt 033**
Contactpersoon : Nelleke onland-Social worker de Kubus
Telefoonnummer : 06-20307176
E-mailadres : nelleke.onland@indebuurt033.nl

Organisatie : **Samenwerkingsverband de Eem**
Contactpersoon : Lotte van Middelaar
Telefoonnummer : 06-82498136
E-mailadres : l.vanmiddelaar@swvdeem.nl

V. Bijlagen

Bijlage 1	: Signaleringsinstrument
Bijlage 2	: Verslag oudergesprekken
Bijlage 3	: Formulier intern overleg
Bijlage 4	: Toestemmingsformulier contact externe deskundigen
Bijlage 5	: LiRiK
Bijlage 6	: Balansmodel
Bijlage 7	: Meldingsformulier

Bijlage 1: Signaleringsinstrument

Persoonlijke gegevens

Naam leerling :

Geboortedatum :

School :

Groep :

Naam Observator :

Naam leerkracht :

Op de volgende bladzijde treft u een lijst met signalen die mogelijk kunnen wijzen op kindermishandeling. Dit biedt u meer handvatten om een vermoeden van mishandeling te onderbouwen.

Observeer het kind waarvan u vermoedt dat het mishandeld wordt en vul deze lijst in. Indien een signaal van toepassing is, zet u een kruis in de desbetreffende kolom. Geef aan hoe vaak u bepaalde signalen heeft waargenomen en geef eventueel een toelichting.

Wanneer een kind letsel vertoont, overleg dan direct met de arts van de jeugdgezondheidszorg. Indien nodig kan deze het letsel beschrijven. Deze gegevens zijn van belang voor een eventueel onderzoek naar kindermishandeling.

Signalen fysieke en emotionele mishandeling

	Aanwezig	Frequentie	Opmerkingen	Datum/ Signaleerder
Wit gezicht (slaap tekort)				
Hoofdpijn, (onder) buikpijn				
Blauwe plekken				
Slecht verzorgd uitzien				
Geslachtsziekte				
Jeuk of infectie bij vagina en anus				
Urineweginfecties				
Vermageren of dikker worden				
Pijn in bovenbenen, samengeknepen bovenbenen				
Houterige lichaamsbeweging				
Niet zindelijk (urine/ontlasting)				
Zwangerschap				
Lichamelijk letsel				
Achterblijven in taal-, spraak-, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling				
Somber, lusteloos, in zichzelf gekeerd				
Eetproblemen				
Slaapstoornissen				
Schrikken bij aangeraakt worden				
Hyperactief				
Agressief				
Plotselinge gedragsverandering (stiller, extra druk, stoer)				
Vastklampen of abnormaal afstand houden				
Isolement tegenover leeftijdsgenoten				
Zelfvernietigend gedrag (bv. haren uittrekken, praten over door willen, suïcidepoging)				
Geheugen- en concentratieproblemen				
Achteruitgang van leerprestaties				
Overijverig				
Zich aanpassen aan ieders verwachtingen, geen eigen initiatief				
Extreem zorgzaam en verantwoordelijk gedrag				
Verstandelijk reageren, gevoelens niet tonen (ouwelijk gedrag)				
Geseksualiseerd ("verleiden") gedrag, seksueel getint taalgebruik				
Opvallend grote kennis over seksualiteit (niet passend bij de leeftijd)				
Verhalen of dromen over seksueel misbruik, soms in tekeningen				
Geen spontaan bewegingsspel				
Moeite met uitkleden voor gymles of niet meedoen met gym				
Spijbelen, weglopen van huis				
Stelen, brandstichting				
Verslaving aan alcohol of drugs				
Ouder troost kind niet bij huilen				
Ouder klaagt overmatig over het kind, toont weinig belangstelling				

Ouder heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind				
Ouder is zelf mishandeld of heeft psychiatrische- of verslavingsproblemen				
Ouder gaat steeds naar andere artsen/ziekenhuizen ('shopping')				
Ouder komt afspraken niet na				
Kind opeens van school halen				
Aangeven het bijna niet meer aan te kunnen				
'Multi-problem' gezin				
Ouder die er alleen voorstaat				
Regelmatig wisselende samenstelling van gezin				
Isolement				
Vaak verhuizen				
Sociaal-economische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, etc.				
Veel ziekte in het gezin				
Geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen				
Opmerkingen (Denk aan bijzonderheden gezin/ contact ouders/ delen van uw zorgen)				

Lichamelijke signalen seksueel misbruik

	Aanwezig	Frequentie	Opmerkingen
Verwondingen aan genitaliën			
Vaginale infecties en afscheiding			
Jeuk bij vagina <i>en/of</i> anus			
Problemen bij het plassen			
Recidiverende urineweginfecties			
Pijn in de bovenbenen			
Pijn bij lopen <i>en/of</i> zitten			
Seksueel overdraagbare ziekten			
Opmerkingen (Denk aan bijzonderheden gezin/ contact ouders/ delen van uw zorgen)			

Psychosociale signalen

	Aanwezig	Frequentie	Opmerkingen
Angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder			
Sterk verzorgend gedrag, niet passend bij de leeftijd van de leerling (parentificatie).			
Opmerkingen (Denk aan bijzonderheden gezin/ contact ouders/ delen van uw zorgen)			

Afwijkend seksueel gedrag

	Aanwezig	Frequentie	Opmerkingen
Excessief <i>en/of</i> dwangmatig masturberen			
Angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact			
Seksueel agressief en dwingend gedrag ten opzichte van andere kinderen			
Niet leeftijdsadequaate seksueel spel			
Niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit			
Angst voor zwangerschap			
Angst om zich uit te kleden			
Angst om op de rug te liggen			
Negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam			
Schrikken bij aangeraakt worden			
Houterige motoriek (onderlichaam 'op slot')			
Geen plezier in bewegingsspel.			
Opmerkingen (Denk aan bijzonderheden gezin/ contact ouders/ delen van uw zorgen)			

Grensoverschrijdend gedrag

	Aanwezig	Frequentie	Opmerkingen
Er een groot leeftijdsverschil is tussen kinderen			
Er sprake is van manipulatie of dwang			
Kinderen elkaar pijn doen			
Er voorwerpen in vagina of anus geduwd worden			
Er geweld gebruikt wordt			
Het om een grote groep kinderen tegen één kind gaat			
Opmerkingen (Denk aan bijzonderheden gezin/ contact ouders/ delen van uw zorgen)			

Jonge kinderen zijn samen met andere kinderen hun lichaam aan het ontdekken. Zo komen ze te weten wat er hetzelfde is aan elkaars lichaam en wat juist anders. 'Doktertje spelen' is hierbij een favoriet spel. Toch zijn er ook grenzen bij spelletjes tussen kinderen onderling.

Voor professionele opvoeders en voor ouders is er het Vlaggensysteem ontwikkeld waarmee seksueel gezond én seksueel grensoverschrijdend gedrag van kinderen en jongeren kan worden geduid en bijgestuurd. Wanneer het grensoverschrijdend gedrag niet kan worden bijgestuurd of er zijn aanwijzingen voor misbruik of mishandeling van het kind in kwestie, neem dan contact op met het CJG of vraag advies aan het AMK.

Meisjesbesnijdenis en eerge relateerd geweld

	Aanwezig	Frequentie	Opmerkingen
Vertellen over meisjesbesnijdenis in het algemeen			
Aankondigen van besnijdenis			
Extreme pijn (wanneer de ingreep zonder verdoving plaatsvindt)			
Klachten bij urinelozing (pijn bij plassen, ophoping urine in de blaas)			
Overmatig bloedverlies			
Kans op infectie			
Kans op overlijden van het meisje.			
Moeilijke en/of pijnlijke urinelozing			
Urineweginfectie			
Chronische pijn in de onderbuik			
Littekenvorming			
Menstratieklachten			
Schichtig reageren			
Onzekerheid			
Verwardheid			
Apathisch zijn			
In zichzelf gekeerd zijn			
Zich afsluiten voor de buitenwereld			
Plotselinge stressreacties			
Schoolverzuim			
Westerse kleding inruilen voor traditionele kleding en hele lichaam bedekken			
Direct na school naar huis gaan			
Stelselmatig opgehaald worden door vader of broer(s)			
Vriendschappen verbreken			
Blauwe plekken			
Ontwijkende antwoorden op directe vragen over bijvoorbeeld verwondingen of sociale controle door familie			
Lichamelijke verwaarlozing			
Zelfmoordpogingen			
Zinspelen op zelfmoord			
Fatalistische houding			
Verhalen over geweld tegen andere familieleden			
Opmerkingen (Denk aan bijzonderheden gezin/ contact ouders/ delen van uw zorgen)			

Een vermoeden van meisjesbesnijdenis actueel of in de toekomst moet direct bij het AMK gemeld worden. Overleg indien mogelijk eerst met JGZ. Er is een handelingsprotocol meisjesbesnijdenis dat beschrijft wat er na een melding kan gebeuren.

[Handelingsprotocol Meisjesbesnijdenis](http://meisjesbesnijdenis.nl)
meisjesbesnijdenis.nl

Bijlage 2: Verslag oudergesprekken

Datum	
Naam ouder(s)/ Verzorger(s)	
Doel gesprek	
Verslag gesprek	
Gemaakte afspraken	

Bijlage 3: Formulier intern overleg

Beschrijf de gegevens zo zorgvuldig en objectief mogelijk. Kinderen vanaf 12 jaar en ouders van kinderen tot 16 jaar hebben recht op inzage en correctie van de gegevens..

Naam kind : jongens/ meisje
Geboortedatum :
Burgerservicenummer :
Deelnemers overleg :

A. Analyse van de situatie

Wat zijn de concrete signalen (van kind, ouder(s), omgeving) en wie signaleert dit?

Sinds wanneer worden de signalen opgemerkt? Door wie?

Waardoor is de zorg over deze situatie of het vermoeden van kindermishandeling ontstaan? Bij wie?

Delen anderen deze zorg of dit vermoeden? Zo ja, wie en waardoor?

Zijn er ook signalen van broers of zussen? Bij wie?

Welke vragen moeten beantwoord worden?

Hoe vaak en wanneer komen de signalen voor? Nemen de signalen toe in intensiteit of aantal?

B. Eerdere acties

Welke acties zijn al ondernomen? Door wie?

Wat is er al met de ouder(s)/ het kind besproken? Door wie?

C. Actieplan

Welke acties zijn er nodig? Beschrijf ook hoe, wanneer door wie en met welk doel de acties worden ingezet.

D. Terugkoppeling

Hoe, door wie, aan wie en wanneer worden bevindingen teruggekoppeld en vastgelegd?

E. Resultaten acties

Beschrijf per actie of deze uitgevoerd is, hoe het gegaan is en wat de uitkomsten zijn. Volg het stappenplan.

F. Verdere beschrijving gevolgde stappen

Dit formulier is ingevuld door (naam en functie):

Datum:

Bijlage 4: Toestemmingsformulier contact externe deskundigen

Toestemmingsformulier

Ondergetekende(n), ouder(s) / verzorger(s) van:

Gegevens van de leerling:

Naam:

Geboortedatum:

Adres:

Postcode:

Woonplaats:

Telefoonnummer:

School:

Plaats:

Groep:

Leerkracht(en):

Geeft /geven toestemming voor het opvragen van informatie bij externen en de leerling te bespreken met externe instanties.

Ouder / verzorger 1:

Naam:

datum:

Handtekening:
(formulier eerst uitprinten en daarna ondertekenen)

Ouder / verzorger 2:

Naam:

datum:

Handtekening:
(formulier eerst uitprinten en daarna ondertekenen)

Bijlage 5: LiRiK

http://www.handelingsprotocol.nl/index.php?option=com_content&view=article&id=61

LIRIK

Datum:

Naam kind/gezin:

Ingevuld door:

1. Huidige veiligheidssituatie

A. DIRECTE VEILIGHEID

- Bedreiging door ouder(s)/primaire opvoeder(s):
 - Ernstige kindermishandeling
 - Onvoldoende bescherming
 - Onvoldoende basiszorg
 - Opvoeder niet beschikbaar
 - Ouder(s) belemmeren zicht op / toegang tot jeugdige
- Bedreiging door jeugdige zelf
- Bedreiging door ander gezinslid / derde, namelijk:

Zijn er vermoedens of aanwijzingen dat de jeugdige op dit moment fysiek in gevaar is? ja nee onbekend

Toelichting:

B. ONGANG OUDER(S) - JEUGDIGE

Zijn er concrete aanwijzingen voor:

- Lichamelijk of psychisch geweld ja nee onbekend
- Verwaarlozing ja nee onbekend
- Seksueel misbruik ja nee onbekend
- Getuige van huiselijk geweld ja nee onbekend

Zorgen over opvoeding en verzorging:

- Bescherming en veiligheid zorgen geen zorgen onbekend
- Basale verzorging zorgen geen zorgen onbekend
- Emotionele warmte (ondersteuning) zorgen geen zorgen onbekend
- Regels en grenzen zorgen geen zorgen onbekend
- Stimulering zorgen geen zorgen onbekend
- Stabiliteit zorgen geen zorgen onbekend
- Anders, namelijk: zorgen geen zorgen onbekend

Als één of meer onbekend:

- ouder geeft geen inzicht in eigen handelen
- onvoldoende informatie beschikbaar

Zijn er aanwijzingen voor bedreigend handelen of nalaten van de ouder(s)? ja nee onbekend

Toelichting:

C. JEUGDIGE(N)

- Psychosociaal functioneren zorgen geen zorgen onbekend
- Lichamelijke gezondheid zorgen geen zorgen onbekend
- Vaardigheden en cognitieve ontwikkeling zorgen geen zorgen onbekend
- Anders: zorgen geen zorgen onbekend

Zijn er kindsignalen die wijzen op een onveilige opvoedingssituatie of kindermishandeling? ja nee onbekend

Toelichting:

D. RISICOFACTOREN

Risicofactoren bij de ouder(s)

Functioneren als opvoeder	☐ ja:	☐ nee:	☐ ?
• Eerder een kind mishandeld, verwaarloosd of misbruikt	☐ ja:	☐ nee:	☐ ?
• Ontoereikende pedagogische kennis en/of vaardigheden	☐ ja:	☐ nee:	☐ ?
• Problemen in de ouder-kind interactie	☐ ja:	☐ nee:	☐ ?
• Minimaliseren/ontkennen aangetoonde kindermishandeling	☐ ja:	☐ nee:	☐ ?
• Negatieve houding t.a.v. kind	☐ ja:	☐ nee:	☐ ?
Persoonlijk functioneren	☐ ja:	☐ nee:	☐ ?
• Psychiatrische problematiek	☐ ja:	☐ nee:	☐ ?
• Verslavingsproblematiek	☐ ja:	☐ nee:	☐ ?
• Verstandelijke beperking	☐ ja:	☐ nee:	☐ ?
Beschikbaarheid voor het kind	☐ ja:	☐ nee:	☐ ?
• Fysiek	☐ ja:	☐ nee:	☐ ?
• Emotioneel	☐ ja:	☐ nee:	☐ ?
Voorgeschiedenis	☐ ja:	☐ nee:	☐ ?
• Op jonge leeftijd (<18 jaar) ouder geworden	☐ ja:	☐ nee:	☐ ?
• Zelf slachtoffer van kindermishandeling	☐ ja:	☐ nee:	☐ ?
• Eerder geweld gebruikt tegen personen	☐ ja:	☐ nee:	☐ ?
Problematische partnerrelatie	☐ ja:	☐ nee:	☐ ?
Anders:	☐ ja:	☐ nee:	☐ ?

Risicofactoren bij jeugdige(n), gezin en/of omgeving

Jeugdige(n)		Gezin en omgeving	
• Jong kind (< 5 jaar)	☐ ja ☐ nee ☐ ?	• Eenoudergezin, stiefgezin, groot gezin	☐ ja ☐ nee ☐ ?
• Belaste voorgeschiedenis (bijv. prematuur)	☐ ja ☐ nee ☐ ?	• Veel conflicten	☐ ja ☐ nee ☐ ?
• (Ernstige) ziekte of handicap	☐ ja ☐ nee ☐ ?	• Huiselijk geweld	☐ ja ☐ nee ☐ ?
• Gedrags- en/of ontwikkelingsproblemen	☐ ja ☐ nee ☐ ?	• Instabiel, ongeregeld leven	☐ ja ☐ nee ☐ ?
• Moeilijk temperament	☐ ja ☐ nee ☐ ?	• Materieel/financiële problemen (werkloosheid, huisvesting)	☐ ja ☐ nee ☐ ?
• Ongewenst	☐ ja ☐ nee ☐ ?	• Ingrijpende levensgebeurtenissen	☐ ja ☐ nee ☐ ?
• Anders:	☐ ja ☐ nee ☐ ?	• Sociaal isolement/sociaal conflict	☐ ja ☐ nee ☐ ?
		• Anders:	☐ ja ☐ nee ☐ ?

Zijn er risicofactoren voor kindermishandeling? ja nee onbekend

Toelichting:

Conclusie huidige veiligheidssituatie

- Er is sprake van een levensbedreigende situatie of direct fysiek gevaar
- Er is sprake van feitelijk aangetoonde kindermishandeling
- Er is mogelijk sprake van kindermishandeling
- Er zijn geen aanwijzingen voor kindermishandeling
- Onvoldoende informatie om een oordeel te vormen

Toelichting:

2. Risicotaxatie

Aanvullende risicofactoren bij vermoedelijke of aangetoonde kindermishandeling:

- (Vermoedelijke) pleger heeft direct toegang tot de jeugdige
- Derden hebben geen zicht op de jeugdige

Wat kan er gebeuren?	Aard	Kans		
Mogelijke risico's voor de jeugdige	☐ Levensbedreigende situatie of direct fysiek gevaar	⇒ ☐ groot	☐ reëel	☐ klein
	☐ Ontstaan van kindermishandeling	⇒ ☐ groot	☐ reëel	☐ klein
	☐ Voortduren/herhaling van kindermishandeling	⇒ ☐ groot	☐ reëel	☐ klein
	☐ Anders:	⇒ ☐ groot	☐ reëel	☐ klein
Verwachte gevolgen voor de jeugdige	☐ zeer ernstig	☐ ernstig	☐ matig ernstig	☐ gering

Zijn er beschermende factoren die de risico's kunnen verminderen? veel ⇒ enkele ⇒ geen onbekend

Ouder(s)	Gezin en omgeving	Jeugdige
☐ Gevoel van competentie, draagkracht	☐ Steun informeel netwerk	☐ Sociaal vaardig
☐ Positief zelfbeeld	☐ Steun formeel netwerk	☐ Positief zelfbeeld
☐ Ondersteunende partner		☐ Bovengemiddelde intelligentie
☐ Kan eigen jeugdervaringen hanteren		☐ Aantrekkelijk uiterlijk
☐ Positieve jeugdervaringen		☐ Goede relatie belangrijke volwassene(n)
☐ Kan steun vragen/profiteren van		☐ Egoveerkracht (stressresistentie)
☐ Emotionele beschikbaarheid		☐ Bereid en in staat om te veranderen
☐ Flexibiliteit		
☐ Bereid en in staat om te veranderen		

Anders:

Conclusie risico's voor de jeugdige

Op dit moment zeer groot groot reëel klein

Toelichting:

Bij voorziene veranderingen in de nabije toekomst zeer groot groot reëel klein

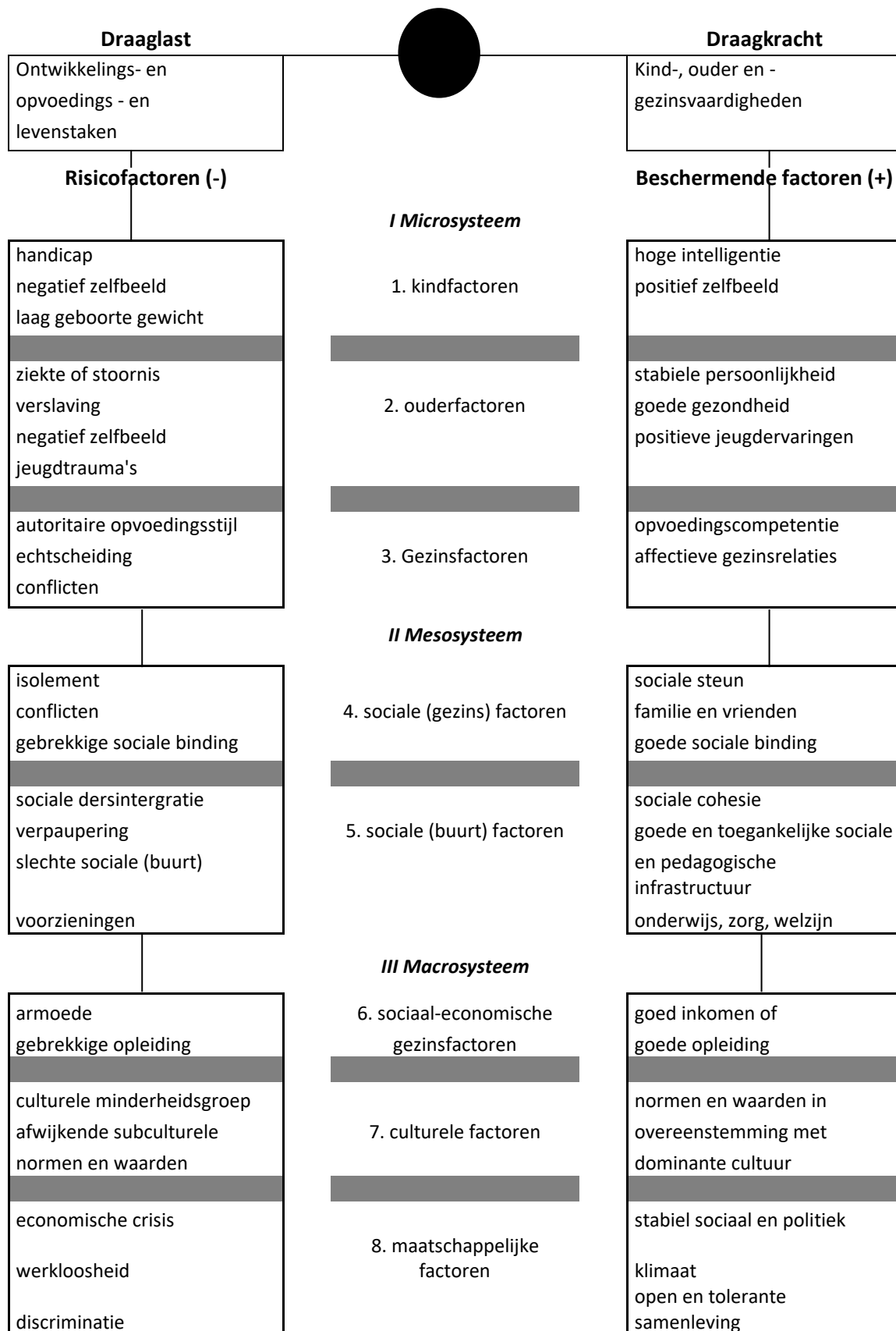
Toelichting:

Herziene versie juni 2009

Ingrid ten Berge & Karin Eijgenraam © NJI
i.s.m. Landelijk Inhoudelijk Platform VIB

Bijlage 6: Balansmodel

Het balansmodel brengt de beschermende en de risicofactoren voor de ontwikkeling van een kind in kaart. Daarmee kan de gezinssituatie en de eventueel benodigde steun of hulp nauwgezet geanalyseerd worden.

VI. Achtergrondinformatie

- Definitie Kindermishandeling
- Definitie van Huiselijk geweld
- Signalen van Kindermishandeling
- Signalen Huiselijk geweld
- Functiebeschrijving aandacht functionaris
- Dossiervorming
- Gespreksvoering
- Eer gerelateerd geweld
- Beroepsgeheim, meldcodes en meldrecht

Definitie van Kindermishandeling:

In het kort:

Kindermishandeling is het doen en laten van ouders, of anderen in soortgelijke positie ten opzichte van een kind, dat een ernstige aantasting of bedreiging vormt voor de veiligheid en het welzijn van het kind (Baartman, 2010).

Kindermishandeling betreft kinderen van 0-19 jaar. Ook ongeboren baby's vallen onder deze definitie.

Belangrijk: de combinatie kinderen en huiselijk geweld betekent altijd kindermishandeling! De handelingswijze bij huiselijk geweld is hetzelfde als bij kindermishandeling of een vermoeden daarvan.

De definitie vanuit de wet op de jeugdzorg (www.jeugdzorg.nl)

Kindermishandeling is elke vorm van voor een minderjarige bedreigende of gewelddadige interactie en fysieke, psychische of seksuele aard die de ouders of andere personen ten opzichte van wie de minderjarige in een relatie van afhankelijkheid of van onvrijheid staat, actief of passief opdringen, waardoor ernstige schade wordt berokkend of dreigt te worden berokkend aan de minderjarige in de vorm van fysiek of psychisch letsel.

Waar ouders staat worden ook stief-, adoptie- en pleegouders bedoeld. Kinderen kunnen ook in een relatie van afhankelijk ten opzichte van beroepskrachten verkeren.

Het is een brede definitie. Wanneer je als professional een vermoeden van kindermishandeling hebt kan dat ook gedefinieerd worden als ernstige opvoedingsproblemen of pedagogisch onmacht van ouders. Het woord op zicht is niet belangrijk, de consequenties wel. De zorgen om het kind zijn reden voor actie. Ook als er geen sprake is van kindermishandeling maar bijvoorbeeld wel van ernstige opvoedingsproblemen verdienen kind en ouders steun en hulp.

Definitie van Huiselijk Geweld:

Huiselijk geweld is geweld dat door iemand uit de huiselijke- of familiekring van het slachtoffer wordt gepleegd. Hieronder vallen lichamelijke en seksuele geweldpleging, belaging en bedreiging (al dan niet door middel van, of gepaard gaan met, beschadiging van goederen in en om het huis).

Belangrijk: De combinatie kinderen en huiselijk geweld betekent altijd kindermishandeling. De handelwijze bij huiselijk geweld is hetzelfde als bij kindermishandeling of een vermoeden daarvan.

Er is altijd sprake van een machtsverschil tussen dader en slachtoffer. Uit onderzoek blijkt dat plegers de meest kwetsbare persoon kiezen, als slachtoffer. Een ander kenmerk van huiselijk geweld is de omstandigheid dat dader en slachtoffer (waaronder ook minderjarige slachtoffers) desondanks, en soms noodgedwongen, blijvend deel uitmaken van elkaars leef- en woonomgeving. Hiermee hangt samen dat huiselijk geweld vaak een stelselmatig karakter heeft en er een hoog recidiverisico is. Geweld in het gezin gaat vaak met andere problematiek gepaard, zoals spanning tussen echtgenoten, werkloosheid of verslaving.

Geweld: aantasting van de persoonlijke integriteit in de vorm van lichamelijk of seksueel, en/of geestelijk geweld. Het geweld kan variëren van een enkele klap, trap of schop met letsel als gevolg tot systematisch frequent en langdurig geweld met blijvend lichamelijk letsel als gevolg.

Huiselijke kring: de dader is een (ex-) partner, gezinslid, familielid of huisvriend. Huisvrienden zijn personen die een vriendschappelijke band onderhouden met het slachtoffer of iemand uit de onmiddellijke omgeving van het slachtoffer en het slachtoffer in de huiselijke sfeer ontmoeten.

Slachtoffer(s): Iemand die door de gevolgen van bepaalde handelingen of gebeurtenissen wordt getroffen.

Slachtoffer van huiselijke geweld: Personen die het geweld ondergaan of ervaren, veroorzaakt door hen die tot de huiselijke kring behoren. Zoals vrouwen en mannen die door hun (ex-) partners worden mishandeld, kinderen die door hun ouders of huisvrienden worden mishandeld of misbruikt. Maar ook ouders of ouderen die door hun kinderen of verzorgende worden mishandeld. Kinderen die getuigen zijn van huiselijk geweld, en niet direct het slachtoffer, worden toch aangemerkt als slachtoffers, omdat alleen al het als kind getuige zijn van vormen van geweld in huis kan leiden tot traumatische gevolgen.

Pleger of dader: Iemand die een strafbaar feit pleegt, iemand die een misdrijf pleegt.

Signalen kindermishandeling onderwijs (4-12 jaar)

Als kinderen mishandeld, verwaarloosd en/of misbruikt worden, kunnen ze signalen uitzenden. Het gebruik van een signalenlijst kan zinvol zijn, maar biedt ook een zekere mate van schijnzekerheid. De meeste signalen zijn namelijk stressindicatoren, die aangeven dat er iets met het kind aan de hand is. Dit kan ook iets anders zijn dan kindermishandeling (echtscheiding, overlijden van een familielid, enz.)

Kinderen met een geestelijke of lichamelijke beperking zijn extra kwetsbaar voor seksueel misbruik.

Hoe meer signalen van deze lijst een kind te zien geeft, hoe groter de kans dat er sprake zou kunnen zijn van kindermishandeling.

Het is niet de bedoeling om aan de hand van een signalenlijst het 'bewijs' te leveren van de mishandeling. Het is wel mogelijk om een vermoeden van mishandeling meer te onderbouwen naarmate er meer signalen uit deze lijst geconstateerd worden. Een goed beargumenteerd vermoeden is voldoende om in actie te komen!

Wanneer een kind letsel vertoont, overleg dan direct met de JGZ arts. Indien nodig kan deze het letsel beschrijven. Deze gegevens zijn van belang voor een eventueel onderzoek naar kindermishandeling.

Ook informatie over andere kinderen in het gezin wordt betrokken bij de afwegingen.

- wit gezicht (slaap tekort)
- hoofdpijn, (onder)buikpijn
- blauwe plekken
- slecht verzorgd er uit zien
- geslachtsziekte
- jeuk of infectie bij vagina en anus
- urineweginfecties
- vermageren of dikker worden
- pijn in bovenbenen, samengeknepen bovenbenen
- houterige lichaamsbeweging
- niet zindelijk (urine/ontlasting)
- zwangerschap
- lichamenlijk letsel
- achterblijven in taal-, spraak-, motorische, emotionele en/of cognitieve ontwikkeling
- somber, lusteloos, in zichzelf gekeerd
- eetproblemen
- slaapstoornissen
- schrikken bij aangeraakt worden
- hyperactief
- agressief
- plotselinge gedragsverandering (stiller, extra druk, stoer)
- vastklampen of abnormaal afstand houden
- isolement tegenover leeftijdgenoten
- zelfvernietigend gedrag (bv. haren uittrekken, praten over dood willen, suicidepoging)
- geheugen- en concentratiestoornissen
- achteruitgang van leerprestaties
- overijverig
- zich aanpassen aan ieders verwachtingen, geen eigen initiatief
- extreem zorgzaam en verantwoordelijk gedrag
- verstandelijk reageren, gevoelens niet tonen (ouwelijk gedrag)
- geseksualiseerd ("verleiden") gedrag, seksueel getint taalgebruik
- opvallend grote kennis over seksualiteit (niet passend bij de leeftijd)
- verhalen of dromen over seksueel misbruik, soms in tekeningen
- geen spontaan bewegingsspel
- moeite met uitkleden voor gymles of niet meedoen met gym
- spijbelen, weglopen van huis
- stelen, brandstichting
- verslaving aan alcohol of drugs
- ouder troost kind niet bij huilen
- ouder klaagt overmatig over het kind, toont weinig belangstelling
- ouder heeft irreële verwachtingen ten aanzien van het kind

- ouder is zelf mishandeld of heeft psychiatrische- of verslavingsproblemen
- ouder gaat steeds naar andere artsen/ziekenhuizen ('shopping')
- ouder komt afspraken niet na
- kind opeens van school halen
- aangeven het bijna niet meer aan te kunnen
- 'multi-problem' gezin
- ouder die er alleen voorstaat
- regelmatig wisselende samenstelling van gezin
- isolement
- vaak verhuizen
- sociaal-economische problemen: werkloosheid, slechte behuizing, migratie, etc.
- veel ziekte in het gezin
- geweld wordt gezien als middel om problemen op te lossen

Lichamelijke signalen:

- verwondingen aan genitaliën
- vaginale infecties en afscheiding
- jeuk bij vagina *en/of* anus
- problemen bij het plassen
- recidiverende urineweginfecties
- pijn in de bovenbenen
- pijn bij lopen *en/of* zitten
- seksueel overdraagbare ziekten.

Psychosociale signalen:

- angst voor mannen of vrouwen in het algemeen of voor een man of vrouw in het bijzonder
- sterk verzorgend gedrag, niet passend bij de leeftijd van de leerling (parentificatie).

Afwijkend seksueel gedrag:

- excessief *en/of* dwangmatig masturberen
- angst voor lichamelijk contact of juist zoeken van seksueel getint lichamelijk contact
- seksueel agressief en dwingend gedrag ten opzichte van andere kinderen
- niet leeftijdsadequaat seksueel spel
- niet leeftijdsadequate kennis van seksualiteit
- angst voor zwangerschap
- angst om zich uit te kleden
- angst om op de rug te liggen
- negatief lichaamsbeeld: ontevredenheid over, boosheid op of schaamte voor eigen lichaam
- schrikken bij aangeraakt worden
- houterige motoriek (onderlichaam 'op slot')
- geen plezier in bewegingsspel.

Er kan sprake zijn van grensoverschrijdend gedrag als:

- Er een groot leeftijdsverschil is tussen kinderen
- Er sprake is van manipulatie of dwang
- Kinderen elkaar pijn doen
- Er voorwerpen in vagina of anus geduwd worden
- Er geweld gebruikt wordt
- Het om een grote groep kinderen tegen één kind gaat

Jonge kinderen zijn samen met andere kinderen hun lichaam aan het ontdekken. Zo komen ze te weten wat er hetzelfde is aan elkaars lichaam en wat juist anders. 'Doktertje spelen' is hierbij een favoriet spel. Toch zijn er ook grenzen bij spelletjes tussen kinderen onderling.

Voor professionele opvoeders en voor ouders is er het Vlaggensysteem ontwikkeld waarmee seksueel gezond én seksueel grensoverschrijdend gedrag van kinderen en jongeren kan worden geduid en bijgestuurd. Wanneer het grensoverschrijdend gedrag niet kan worden bijgestuurd of er zijn aanwijzingen voor misbruik of mishandeling van het kind in kwestie, neem dan contact op met het CJG of vraag advies aan het AMK.

Meisjesbesnijdenis

- vertellen over meisjesbesnijdenis in het algemeen
- aankondigen van besnijdenis.

Directe gevolgen tijdens en na de ingreep:

- extreme pijn (wanneer de ingreep zonder verdoving plaatsvindt)
- klachten bij urinelozing (pijn bij plassen, ophoping urine in de blaas)
- overmatig bloedverlies
- kans op infectie
- kans op overlijden van het meisje.

Mogelijke gevolgen na de ingreep:

- moeilijke en/of pijnlijke urinelozing
- urineweginfectie
- chronische pijn in de onderbuik
- littekenvorming
- menstratieklachten

Een vermoeden van meisjesbesnijdenis actueel of in de toekomst moet direct bij het AMK gemeld worden. Overleg indien mogelijk eerst met JGZ. Er is een handelingsprotocol meisjesbesnijdenis dat beschrijft wat er na een melding kan gebeuren.

Handelingsprotocol Meisjesbesnijdenis
meisjesbesnijdenis.nl

Angst:

- schichtig reageren
- onzekerheid
- verwardheid
- apathisch zijn
- in zichzelf gekeerd zijn
- zich afsluiten van de buitenwereld.

Verandering van gedrag:

- plotselinge stressreacties
- schoolverzuim
- westerse kleding inruilen voor traditionele kleding en hele lichaam bedekken
- direct na school naar huis gaan
- stelselmatig opgehaald worden door vader of broer(s)
- vriendschappen verbreken
- verwondingen
- blauwe plekken.

Ontwijkend gedrag:

- ontwijkende antwoorden op directe vragen over bijvoorbeeld verwondingen of sociale controle door familie
- lichamelijke verwaarlozing
- zelfmoordpogingen
- zinspelen op zelfmoord
- fatalistische houding
- verhalen over geweld tegen andere familieleden.

Voorzichtigheid is geboden. Het opmerken van één of enkele signalen hoeft geen grond te zijn voor een vermoeden van kindermishandeling. Een andere oorzaak is ook mogelijk.

Gebruik de [checklist eerdergerelateerd geweld van het LEC](#). Die kan ingevuld en geprint worden.

Signalen huiselijk geweld

Signalen huiselijk geweld bij baby's

- slechte lichamelijke gezondheid
- slecht slapen
- excessief huilen of schreeuwen
- angst om alleen te zijn
- schrikachtigheid
- gebrekkige emotionele ontwikkeling als gevolg van verstoorde hechting

Signalen bij peuters

- somatische klachten zoals hoofdpijn, buikpijn, slapeloosheid
- vertraagde ontwikkeling van zindelijkheid en taalbeheersing
- stotteren
- weinig zelfvertrouwen
- angstig vastklamp gedrag of passief gedrag
- sociale problemen zoals bijten en slaan

Signalen bij kleuters

- somatische klachten zoals hoofdpijn, buikpijn en slapeloosheid
- vertraagde ontwikkeling van zindelijkheid en taalbeheersing
- stotteren
- angst en fysiek vastklampen aan moeder, zich terugtrekken of passief gedrag
- sociale problemen door agressief gedrag tegenover leeftijdsgenoten, gezinsleden, dieren of dingen
- zichzelf beschuldigen

Signalen bij schoolgaande kinderen

Externaliserende reacties

- agressie tegen leeftijdsgenoten of gezinsleden
- wreedheid t.o.v. dieren
- vernielzucht
- weinig inschikkelijk zijn of zich verzetten tegen autoriteiten
- gedragsproblemen

Internaliserende reacties

- angst en zich terugtrekken
- zichzelf beschuldigen
- negatief zelfbeeld
- verdriet
- verlegenheid
- depressie
- gebrek aan vertrouwen in ouders of volwassenen in het algemeen

Omgangsproblemen

- sociale isolement door schaamte voor de thuissituatie
- ontbreken van of tekort aan sociale vaardigheden
- gebrek aan inlevingsvermogen of juist overgevoeligheid
- gering probleemoplossend vermogen

Schoolproblemen

- moeilijkheden met schoolwerk of juist overcompenseren
- moeite met concentreren
- weglopen van school

Somatische klachten

- hoofdpijn
- buikpijn
- slapeloosheid

Functiebeschrijving aandachtfunctionaris

Wat is een aandachtfunctionaris huiselijk geweld en kindermishandeling en wat doet hij of zij?

- De aandachtfunctionaris heeft een belangrijke rol bij de implementatie van de meldcode in de organisatie.
- Bewaakt de interne procedure van de school met betrekking tot huiselijk geweld en kindermishandeling en zorgt voor een kwalitatief goed verlopende procedure bij een vermoeden van kindermishandeling en huiselijk geweld.

Functie eisen

- Ervaring in de uitvoering van het werkproces in de organisatie.
- Deskundigheid op het gebied van kindermishandeling en huiselijk geweld, zowel van de inhoudelijke als van de juridische en organisatorische aspecten.
- Aantoonbare vaardigheid in gespreksvoering.
- Kennis van de sociale kaart van de hulpverleningsinstellingen zowel lokaal, regionaal en landelijk.
- Kennis van relevante recente literatuur over kindermishandeling/ huiselijk geweld.
- Uitstekende en zorgvuldige mondelinge en schriftelijke uitdrukkingsvaardigheden.
- Vaardigheden in het overbrengen van kennis op collega-beroepskrachten en het coachen van collega's.

Taken van de aandachtfunctionaris

- Consulent en gesprekspartner zijn voor een collega die een geval van huiselijk geweld en kindermishandeling vermoedt op grond van eigen waarneming of door informatie van derden.
- Samen met de betreffende collega een zorgplan opstellen voor de begeleiding van het gezin; bemiddelen bij problemen of knelpunten.
- Relevante ontwikkelingen (landelijk en regionaal) t.a.v. huiselijk geweld en kindermishandeling volgen en de literatuur bijhouden.
- Nieuwe medewerkers op de hoogte brengen van de werkwijze bij de instelling met betrekking tot huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Bijscholing op het gebied van huiselijk geweld en kindermishandeling verzorgen.
- Overleggen met het management over contact en afspraken op managementniveau met de ketenpartners om een doorgaande lijn te waarborgen.
- Zorgen voor de informatie aan het management van meldingen huiselijk geweld en kindermishandeling.
- Deelnemen aan een netwerk aandachtfunctionarissen in de regio. www.LVAK.nl

Dossiervorming

Van elk gesprek over (vermoedens van) kindermishandeling of huiselijk geweld wordt zorgvuldig verslag gelegd in het leerlingendossier.

Richtlijnen voor verslaglegging zijn:

1. Alle aanwijzingen die een vermoeden van kindermishandeling kunnen onderbouwen of ontkrachten worden verzameld. Deze worden vastgelegd in het leerlingendossier. Daarbij wordt duidelijk het onderscheid gemaakt tussen u eigen bevindingen en de (subjectieve mening) van anderen.
2. Wat in ieder geval in het dossier wordt vastgelegd zijn: uw aantekeningen van (aanwijzingen voor) kindermishandeling, van de onderzoeken die met het oog daarop zijn gedaan, van de uitkomsten daarvan, van de inhoud van het overleg met collega's, andere beroepskrachten en/ of instanties zoals het AMK, van het gegeven of voor het verstrekken van gegevens aan derden toestemming werd gevraagd en/of verkregen en van alle andere stappen die u in het kader van (het vermoeden van) kindermishandeling heeft ondernomen. Ook legt u zorgvuldig vast hoe de weging/inschatting van vermoedens van kindermishandeling heeft plaatsgevonden en of (en zo ja welk) risicosignaleringsinstrument daarbij is gebruikt. Ook alle afspraken met ouders/kind, informanten, verwijzers en andere betrokken professionals/hulpverleners legt u zorgvuldig vast. Blijkt een vermoeden uiteindelijk onterecht, dan vermeld u dat ook uitdrukkelijk in het dossier.
3. Bewaartermijn: In het algemeen geldt dat een school de gegevens van een leerling (het zogeheten leerlingendossier) twee jaar mag bewaren nadat de leerling van school is gegaan.

Langere bewaartermijn

In sommige situaties legt de wet een langere bewaartermijn op bijvoorbeeld:

- In het lager en voortgezet onderwijs moeten gegevens over verzuim/ afwezigheid en in- en uitschrijving vijf jaar bewaard blijven nadat de leerling is uitgeschreven.
- Gegevens over een leerling die naar een school voor speciaal onderwijs is doorverwezen, moet een school drie jaar na het vertrek van de leerling bewaren.
- In het Examenbesluit staat onder meer dat het centraal examen, inclusief de cijferlijsten, minstens zes maanden bewaard moet worden.

Adresgegevens (oud)leerlingen

Een school mag adresgegevens van (oud) leerlingen bewaren voor het organiseren van reünies.

Leerlingendossier

Scholen houden van elke leerling een dossier bij, het leerlingendossier genoemd. Dit dossier bevat bijvoorbeeld toetsresultaten en verslagen van gesprekken met ouders. Daarnaast zitten in een leerlingendossier administratieve gegevens, zoals gegevens over het verzuim van een leerling en over de in- en uitschrijving.

Gespreksvoering

In een gesprek zijn er een aantal dingen waar rekening mee gehouden moet worden. Het is belangrijk om betrokkenheid uit te stralen en eerlijkheid. Direct na het vertellen wat de aanleiding is van het gesprek vraagt de medewerker aan de ouders wat zij hiervan vinden. Door middel van open vragen krijgen de ouders de gelegenheid om hun eigen verhaal te vertellen. Hierbij luistert de medewerker actief en stimuleert door houding, knikken, hummen etc. De medewerker neemt de tijd en raakt niet geïrriteerd of ongeduldig. Het gesprek moet geen verhoor worden maar heeft *als doel om de achterliggende problematiek op te sporen*. De medewerker probeert de positieve aspecten van het kind en/of het handelen van de ouders te benoemen. Door het benoemen van zichtbare feiten en zichtbaar gedrag zonder eigen waardeoordeel of beschuldigende houding of (stem)toon zal de ouder zich minder in de verdediging gedrukt voelen. Reageren in de eerste persoon ('ik') op emoties of uitlatingen van de ouder, herhalen (in andere woorden) en samenvatten verheldert wat er door de medewerker en de ouders bedoeld wordt.

Bij de bevindingen hoort het verhaal van de ouders en/of het kind. De medewerker analyseert de situatie op grond van de eigen observatie, het verhaal van ouders en/of kind en de aanwezigheid van risicofactoren en beschermende factoren. De medewerker observeert de interactie tussen het kind en de ouders tijdens het gesprek en bespreekt wat opvalt.

Verloop van het gesprek

Het gesprek verloopt in vijf fasen:

1. Begin van het gesprek

De medewerker stelt de ouder(s) op hun gemak.

2. Aanleiding van het gesprek

De medewerker vertelt de aanleiding voor de afspraak aan de ouder(s): dit kan bijvoorbeeld zijn de zorg om het kind op grond van eigen waarnemingen in de klas of op school, door signalen van anderen (leerkracht, BSO), door de ouder zelf aangegeven problemen, of omdat de medewerker zich over de ouder zorgen maakt.

3. Reactie ouders

De ouder krijgt de gelegenheid hierop te reageren door een open vraag van de medewerker en door de luisterende houding. Als de ouder(s) de zorg niet delen verduidelijkt de medewerker de eigen beleving en stimuleert de ouders om vragen te stellen en om hun problemen te uiten. In samenspraak met de ouder(s) wordt een/het probleem vastgesteld.

4. Aanpak van het probleem

Hierbij tracht men samen met de ouders oplossingen te bedenken. De medewerker geeft de mogelijkheden voor hulp aan die de school of andere instanties kunnen bieden. De ouders worden aangesproken op hun verantwoordelijkheid voor de zorg van hun kind, maar het moet voor de ouders ook duidelijk zijn dat de school een eigen verantwoordelijkheid draagt in deze zorg.

5. Samenvatting

De medewerker vat het besprokene en de gemaakte afspraken samen. Er wordt aan de ouder(s) gevraagd of zij het met deze samenvatting eens zijn. De medewerker deelt mee dat de afspraken in het leerlingdossier worden genoteerd.

Als de ouder(s) na dit gesprek geen probleem zien en geen verdere stappen willen ondernemen overlegt de medewerker met het adviesteam kindermishandeling (IB-er, schoolmaatschappelijk werker (en directeur) en maakt eventueel een vervolgspraak met de ouders.

In dit gesprek wordt opnieuw de zorg over het kind aangegeven en verteld waarom gedacht wordt aan kindermishandeling. De inhoud en de afspraken van het eerdere gesprek worden kort genoemd. De medewerker geeft aan dat de zorgen om het kind en de verantwoordelijkheid van de school maken dat hulpverlening moet worden ingeschakeld via het AMK. De ouders krijgen informatie dat het AMK de instelling is waar iedereen met zorgen over mogelijke kindermishandeling terecht kan en welke hulp daar geboden kan worden. (ouders op de hoogte stellen van melding bij het AMK)

Als ouders niet verschijnen voor het tweede gesprek over de problematiek van hun kind, dan kan in overleg met het adviesteam een melding bij het AMK gedaan worden.

Gespreksvoering met gezinnen met migranten achtergrond

Bovenstaande adviezen gelden voor alle gezinnen. Bij gezinnen met migranten achtergrond is extra aandacht nodig voor een aantal specifieke onderdelen (Ben Rensen):

- Vraag aan mensen wat hun gewoonten zijn. Niet alle gezinnen zijn hetzelfde.
- Zoek naar gemeenschappelijkheid .
- Neem kleine stappen.
- Biedt ruimte voor het eigen verhaal van de ouders.
- Gebruik ook cultuureigen oplossingen, toon respect.
- Kom tegemoet aan wensen van de ouders.
- Werk samen met JGZ, eventueel met de Voorlichters Eigen Taal en Cultuur. (VETCer)
- Maak gebruik van de mogelijkheid samen met de VETCer op huisbezoek te gaan.
- Geef uitleg over het Nederlandse hulpverlening systeem.
- Het verwoorden van de feiten in beelden en voorbeelden werkt vaak beter dan concreet zeggen waar het op staat.
- Stel je op als autoriteit, maak gebruik van je status.
- Maak gebruik van een tolk indien nodig.
- Neem de tijd.

Gespreksvoering met gescheiden ouders

Het voeren van gesprekken met gescheiden ouders afzonderlijk kan ingewikkeld zijn. Zeker als het gaat om het bespreken van vermoedens van kindermishandeling of huiselijk geweld. Denk aan de ene ouder die de andere lastig valt of ouders die de bezoeksregeling niet nakomen, ruzies en lichamelijk geweld.

- Kinderen van gescheiden ouders lopen meer risico op kindermishandeling en getuige zijn van huiselijk geweld.
- Tijdens en direct na de scheiding kunnen de ex-partners zodanig ruzie met elkaar hebben dat over de hoofden van de kinderen heen er veel uitgevochten wordt. Van belang is om de ouders voor te houden dat zij geen partners meer zijn, maar wel ouders blijven van hun kinderen. Dat betekent dat ze in het belang van het kind moeten handelen.
- Na echtscheiding blijft als hoofdregel het gezag bij beide ouders, tenzij door de rechter anders wordt bepaald. De ouder die niet met het gezag belast is, vervult niet de rol van vertegenwoordiger.
- Deze ouder heeft desgevraagd wel recht op globale informatie over de gezondheidstoestand van zijn of haar minderjarige kind (artikel 1:377c BW). De informatie kan geweigerd worden als dit in het belang van het kind is of als de andere ouder ook geen informatie zou ontvangen.(artikel 1:337 b lid BW)
- Ouders die beiden het gezag over hun kind hebben, hebben recht op informatie over hun kind. Zij hebben geen recht op inzage in gegevens die hun ex-partner betreffen. Voor het overige gelden dezelfde gespreksregels als voor gehuwde partners.
- Er zijn ingewikkelde situaties waarin de ene ouder de andere ouder beschuldigt van verwaarlozing of mishandeling. Eén ouder wil bijvoorbeeld de gegevens van de school over het kind gebruiken ter ondersteuning van een melding aan Veilig Thuis. Raadt de ouder dan aan de melding bij Veilig thuis te doen en Veilig Thuis te verzoeken aan de school informatie op te vragen.
- Als de ouder er toch op staat die gegevens te gebruiken dan geldt het volgende: ouders hebben recht op inzage in het dossier en wat zij met die kennis doen is hun eigen verantwoordelijkheid. Veilig Thuis zal in een dergelijke situatie zeker contact opnemen met de school.

Vermoedt de medewerker dat er sprake is van huiselijk geweld waar het kind getuige van is, dan wordt dit besproken met de ouders en uitgelegd welke schade hun kind kan ondervinden. Blijven je zorgen, dan handel je conform dit protocol kindermishandeling.

Als de medewerker een melding doet worden de ouders op de hoogte gesteld. Tenzij dat de veiligheid van kind of medewerker in gevaar brengt.

Hoe om te gaan met berichtgeving aan gescheiden ouders:

1. De school heeft contact met beide ouders. Dan beide ouders inlichten
2. De school heeft contact met 1 van de ouders. Dan deze ouder persoonlijk inlichten en de andere ouder schriftelijk van de melding op de hoogte stellen
3. De school heeft geen contact met de ouders, dan beide ouders schriftelijk informeren

Niet met ouders praten

Het gaat om situaties waarin, door het voeren van het gesprek, de veiligheid van een van de betrokkenen in het geding zou kunnen komen. Zo is het denkbaar dat de medewerker besluit om haar vermoeden van seksueel misbruik of eengerelateerd geweld nog niet met de vader te bespreken omdat zij de kans groot acht dat de vader zich na dit gesprek, op zijn dochter af zal reageren.

Het is aan te bevelen om in zo'n situatie Veilig Thuis om advies te vragen.

Gesprek met kinderen

Aandachtspunten voor een gesprek met het kind:

Een gesprek met het kind kan mogelijk extra informatie bieden over de situatie waarin het kind zich bevindt en kan ondersteuning voor het betreffende kind bieden.

Onderzoek wijst uit dat het voor mishandelde kinderen een groot verschil uitmaakt als er ooit een volwassene met hem of haar gesproken heeft over de situatie thuis en daarbij heeft laten merken te zien wat er gebeurt en uit te spreken dat het niet de schuld van het kind is. Met die kinderen gaat het later beter dan met kinderen waar nooit iemand zo'n opmerking gemaakt heeft. Dat geldt ook voor kinderen die getuige zijn van huiselijk geweld.

Je kunt tegen een kind zeggen: "Ik zie dat je het moeilijk hebt en ik weet dat het niet jouw schuld is." of: "Ik ga proberen iets te doen aan de problemen bij jou thuis. Het is niet goed dat kinderen geslagen/ verwaarloosd/ vernederd/ misbruikt worden. Kinderen kunnen daar niets aan doen."

Houd tijdens dit gesprek rekening met de leeftijd en de ontwikkelingsfase van het kind. Ook met jonge kinderen kan gepraat worden. Het is niet de bedoeling dat het kind ondervraagd wordt. Een gesprek met het kind heeft aanvullende informatie dan wel steunend contact tot doel. Naast het contact met het kind is het zeer belangrijk om met een open houding het contact met de ouders aan te gaan. Wees bij een vermoeden van seksueel misbruik terughoudend in het gesprek met het kind i.v.m. mogelijke toekomstige bewijslast. Wees bij een vermoeden van seksueel misbruik voorzichtig met het stellen van gesloten vragen. Dat houdt in dat het kind geen woorden in de mond gelegd moeten worden. **Het gesprek heeft niet tot doel het bewijs van seksueel misbruik te leveren.** Laat dat over aan een gespecialiseerde deskundige op dit gebied en vraag advies bij Veilig Thuis.

Tips voor het gesprek:

- Bepaal van tevoren het doel van het gesprek
- Voer het gesprek met een open houding.
- Sluit aan bij waar het kind op dat moment mee bezig is, bijvoorbeeld spel, een tekening of knutselen.
- Ga op dezelfde ooghoogte zitten als het kind en kies een rustig moment uit.
- Steun het kind en stel het op zijn gemak.
- Gebruik korte zinnen.
- Vraag belangstellend en betrokken, maar vul het verhaal niet in voor het kind.
- Begin met open vragen (Wat is er iets gebeurd? Wanneer is dat gebeurd? Hoe komt dat?) en wissel deze af met gesloten vragen (Ben je gevallen?, Heb je pijn?, Ging je huilen?, Vond je dat leuk of niet leuk?)
- Vraag niet verder wanneer het kind niets wil of kan vertellen.
- Houd het tempo van het kind aan, niet alles hoeft in één gesprek.
- Laat het kind niet merken dat je van het verhaal schrikt.
- Val de ouders (of andere belangrijke personen voor het kind) niet af, in verband met loyaliteitsgevoelens.
- Geef aan dat je niet geheim kunt houden wat het kind vertelt. Leg uit dat je met anderen gaat kijken hoe je het kind het beste kan helpen. Leg het kind uit dat je het op de hoogte houdt van elke stap die je neemt. Het kind moet nooit zelf de verantwoordelijkheid krijgen in de keuze van de te nemen stappen.
- Vertel het kind dat het heel knap is dat hij/zij het allemaal zo goed kan vertellen.
- Let tijdens het gesprek goed op de non-verbale signalen van het kind.
- Stel geen waarom-vragen.
- Stop het gesprek wanneer de aandacht bij het kind weg is.
- Vertel wat de volgende stap is die je gaat zetten

Extra tips voor gesprek met jongeren

- Zorg voor een rustige plaats en voldoende tijd
- Benoem concreet wat je bij de jongere waarneemt/hebt waargenomen en vraag daarover te vertellen
- Geef aan dat je niet geheim kan houden wat de jongere vertelt, wanneer dit niet veilig is voor de jongere zelf of voor anderen. Leg uit dat als dit het geval is, je dit direct benoemt en dat je de jongere zoveel mogelijk betreft bij de te nemen vervolgstappen
- Vraag de jongere wat hij/zij zelf wil
- Spreek waardering uit dat de jongere over zijn situatie heeft verteld en benoem dat je je kunt voorstellen dat dat niet makkelijk is
- Sluit het gesprek af met een luchtig onderwerp, bijvoorbeeld interesses, plannen voor het weekend etc.

Als de medewerker een initiatief neemt om met het kind in gesprek te gaan, zoals bijvoorbeeld de IB-er die een leerling uit groep 4 bij zich roept omdat de leerkracht meent dat er signalen zijn die zouden kunnen wijzen op kindermishandeling, behoren de ouders hierover in principe vooraf te worden geïnformeerd. Zeker als het kind nog geen 12 jaar oud is. Maar in verband met de veiligheid van het kind, van de medewerker, of die van anderen, kan worden besloten om een eerste gesprek te voeren zonder dat de ouders hierover van te voren worden geïnformeerd. De medewerker overlegt hierover altijd vooraf met een deskundige collega en/of met Veilig Thuis of het Steunpunt Huiselijk Geweld.

Eer gerelateerd geweld

In contacten over eer gerelateerd geweld zijn een aantal aandachtspunten waar je op bedacht moet zijn.

- **Wees zorgvuldig met gegevens/transparantie:** Binnen culturen waar familie eer een rol speelt kan het vrijgeven van informatie risicoverhogend zijn en directe consequenties hebben. Soms tegen je gebruikelijk beroepshouding in, is gehele transparantie ongewenst. Je kunt informatie vrijgeven waardoor de familie weet heeft van eerschending(en) en het probleem doen escaleren. Vraag advies aan het SHG.
- **Neem risico's serieus:** Totdat men het tegendeel kan onderbouwen is het raadzaam alle zorgelijke signalen serieus te nemen en te onderzoeken (de [checklist Eergerelateerd Geweld van het LEC](#)). Het onderschatten van de problematiek is een van de grote gevaren. Handelen vanuit de familie eer is een diep gewortelde traditie wat tot (gewelddadig) gedrag kan leiden bij de betrokkenen. Het is begrijpelijk dat het soms lastig is voor hulpverleners en betrokkenen om te geloven om de impact van familie eer te bevatten, echter is dit wel de realiteit voor de cliënt in deze casus.
- **Werk niet solistisch maar samen:** Wanneer je het gevoel hebt dat er inderdaad iets speelt wat met familie eer bespreek de casus dan zo spoedig mogelijk intern en met de politie. Mogelijk heb je binnen je organisatie iemand die meer deskundigheid bezit op dit terrein. Deel de verantwoordelijkheid voor de casus zo veel mogelijk met je leidinggevende/inhoudelijk begeleider.
- **Schakel niet zomaar familie in:** Net als bij punt 1 is terughoudendheid gewenst met betrekking tot het betrekken en contact zoeken met de familie. Het is verstandig om eerst de risico's voldoende in kaart te brengen alvorens de ouders te informeren. Binnen de jeugdhulpverlening zijn er mogelijkheden om af te wijken van vaste regels en protocollen als dit de directe veiligheid van de jeugdige vergroot, bekijk dit samen met je leidinggevende. Het opstarten van een onderzoek binnen de familie of diens omgeving kan argwaan oproepen. Probeer waar mogelijk zoveel mogelijk met de cliënt de situatie te verkennen en de eerste risico's te analyseren of informeer bij anderen betrokkenen naar de familie en gemeenschap.
- **Erken de familiehiërarchie:** Mensen die leven binnen culturen waarbij familie eer een rol speelt hebben vaak te maken met strikte regels en afspraken binnen hun gemeenschap. Het is voor iedereen duidelijk wat wel en niet gewenst is qua gedrag. Vaak zijn er personen binnen een familie/ gemeenschap met zeggenschap. Creëer zicht op de familie hiërarchie en vooraanstaande personen zodat je weet wie belangrijke beslissingen kan nemen. Dit zal je later in het traject kunnen helpen.
- **Houd rekening met cultuur:** Respecteer voor zover als mogelijk (een goede basis kan zijn de Nederlandse wetgeving) culturele aspecten. Daar waar het "invloegen" binnen een gezin/familie/gemeenschap van belang is zal het helpend zijn als je zicht krijgt op patronen en gebruiken. Het respecteren hiervan zal het contact vergemakkelijken. Hier is tijd voor nodig alvorens te gaan helpen.
- **Schakel deskundigen in:** Als professional kun je een belangrijke rol spelen in de begeleiding van cliënten rondom familie eer. Enige basiskennis van de materie is daarbij wel van belang. Laat je gedurende het traject ondersteunen door mensen die deskundig zijn in het begeleiden van deze casuïstiek. Een onbedoelde misstap is mogelijk snel gemaakt en de consequenties kunnen groot zijn.
- **Zorg voor een duidelijke regie:** Aangezien samenwerking tussen diverse organisaties en disciplines een vereiste is voor een succesvolle aanpak is duidelijke afstemming noodzakelijk. Voer duidelijke regie, overleg en stem af en spreek af wat men wel en niet kan doen.
- **Bedenk dat je vaak niet alle informatie krijgt:** Culturen waar familie eer een rol speelt behoren vaak tot schaamte- en zwijgculturen. Dat houdt in dat men erg terughoudend is met het verstrekken van familiale informatie en zeker wat betreft de problemen aan derden. Er zal dus mogelijk sprake zijn van een verborgen agenda en terughoudendheid. Het investeren in het contact en winnen van vertrouwen is dan wenselijk. Maar houdt er rekening mee dat je waarschijnlijk niet alles te weten komt.
- **Wees terughoudend met een uithuisplaatsing:** Neem in acht dat het weglopen/uithuisplaatsing al een eerschending op zich kan zijn. Dat dient uiteraard voorkomen te worden. Uithuisplaatsingen zijn vaak alleen effectief bij acute bedreiging van de veiligheid. Daar waar ruimte is tot bemiddeling en overleg verdient dit de voorkeur.

<http://www.vocastrainingen.nl/>

Signalen:

Dagbesteding: school en/of werk

- (structureel) verzuim, mogelijk gestimuleerd door ouders
- Verminderde prestaties
- verzoek om verlengde vakantie
- te laat terugkeren uit land van herkomst
- opzien tegen komende vakantie
- gehaald/gebracht worden en/of surveillance door broers of neven op school/werk, niet zelfstandig mogen reizen
- sociale isolatie/ verbreking vriendschappen zonder duidelijke reden
- verandering van kleding, van modern naar traditioneel of andersom
- algehele gedragsveranderingen (zie ook gezondheid en gedrag)
- plotselinge aankondiging van verloving met een vreemde
- blokkade van toegang tot (vervolg)opleiding/werk
- Er wordt geroddeld over een meisje op school en/ of haar broers/neven hebben veel ruzie over haar
- Deelname aan school/werkuitjes zeer beperkt, na werk/school weinig uitlooptijd, geen flexibiliteit.
- Dubbellevens, groot verschil in gedrag tijdens/buiten school/werk.

Veiligheid

- betrokkene of broer/zus als vermist opgegeven en wordt actief gezocht
- eerdere meldingen van huiselijk geweld, mishandeling of burengerucht op het adres van betrokkene
- bedreigd of geconfronteerd met (seksueel) geweld
- angst voor of bedreiging met mishandeling, chantage, vrouwelijke genitale verminking, aanvallen met zuur
- betrokkene pleegt zelf strafbare feiten zoals dealen, wapenhandel, economische delicten, afpersing
- betrokkene is aangegeven wegens overtredingen (b.v. winkeldiefstal of drugsgebruik)
- angst voor of bedreiging met de dood of pogingen tot moord/doodslag
- meldingen van andere misdrijven, zoals verkrachting of ontvoering
- dreiging met terugsturen
- maatschappelijke sancties

Gezondheid

- begeleiding naar dokter of hulpverlening
- het onthouden van medische zorg
- lichamelijke klachten bv na genitale verminking, mishandeling, seksueel misbruik/geweld
- zelfbeschadiging (automutilatie)
- (poging tot) zelfdoding
- gedragsveranderingen: bv eetstoornis, depressie, slecht slapen
- druggebruik
- vroege/ongewilde zwangerschap ,verzoek tot geheime abortus
- verzoek tot maagdelijkheidsverklaring
- Schaamte en schuldgevoelens
- Loyaliteitsconflicten

Gezin

- eerdere gedwongen huwelijken/gedwongen huwelijk van broer of zus
- rigide regels voor met name meisjes/veel dwang
- dubbele moraal
- weinig of geen communicatie thuis
- roddels vanuit gemeenschap
- eerdere vermissingen /dood van gezins/familieleden
- Plotselinge verhuizing/ verdwijning
- Intensief contact met familieleden en/ of plotselinge reizen naar familie/familieberaad
- Er wordt veel geroddeld over een familie
- eerdere meldingen van huiselijk geweld, mishandeling of burengerucht op het adres van betrokkene
- potentiële slachtoffers worden afgeschermd/beschermd
- afwerende houding t.o.v. politie en autoriteit en gezag

Basisvrijheden van de betrokkene/persoonlijke integriteit

- Isolatie/een sterke inperking van de basis/bewegingsvrijheid
- geen beschikking over eigen identiteitsdocumenten, visum/illegaal verblijf
- bewust onwetendheid houden over eigen rechtspositie
- financiële benadeling geen beschikking over verdiensten/schulden maken op naam van betrokkene
- chantage door openbaarmaking feit of activiteit
- niet toestaan van het machtig maken van de taal
- onvrije partnerkeuze/huwelijksdwang /jong huwen.

Gedrag

- normafwijkend gedrag woede, vlakke emoties, schuw, brutaal, hyperactief, neerbuigend, wantrouwend, verdedigend)
- alleen sterke binding met thuis: isolement
- wegliep gedrag
- moeite met contactlegging, oogcontact, lichamelijk contact

Beroepsgeheim, meldcodes en meldrecht

Bij het signaleren van vermoedens van kindermishandeling en huiselijk geweld speelt altijd de vraag: kan ik met andere professionals mijn vermoedens bespreken en wat mag ik dan met anderen bespreken?

Uitgangspunt hierbij is dat je mag spreken met derden als je toestemming van de ouder en of het kind (vanaf 12 jaar) hebt. Dat heeft ook uitdrukkelijk de voorkeur. Daarbij geldt dat er niet meer wordt uitgewisseld dan nodig om hulpverlening op gang te brengen.

Wanneer het niet mogelijk is die toestemming te verkrijgen of de toestemming wordt geweigerd, dan zijn er een aantal spelregels:

- Met Veilig Thuis en of het SHG mag altijd gesproken worden zonder toestemming van ouder(s) of kind. Dat geldt voor het melden van een vermoeden kindermishandeling/huiselijk geweld. Om advies te vragen hoeft u geen gegevens van het betreffende gezin te vermelden.
- Met derden kan gesproken worden zonder de naam van het betreffende gezin te noemen.
- Wanneer de veiligheid van het kind in het geding is, kan besloten worden dat met anderen overlegd moet worden ook zonder de toestemming van betrokkenen. Daarbij geldt dat de overwegingen waarom dit gebeurt zorgvuldig moeten worden beschreven in het dossier van kind en of gezin. En ook hier geldt dat alleen datgene wordt besproken dat nodig is om hulpverlening op gang te brengen.

Beroepsgeheim

Inhoud en doel van het beroepsgeheim

Algemene zwijgplicht

Iedere beroepskracht die individuele cliënten hulp, zorg, steun of een andere vorm van begeleiding biedt heeft een beroepsgeheim. Deze zwijgplicht, zoals het beroepsgeheim ook wel wordt genoemd, verplicht de beroepskracht om, kort gezegd, geen informatie over de cliënt aan derden te verstrekken, tenzij de cliënt hem daarvoor toestemming heeft gegeven. Doel van het beroepsgeheim is de drempel voor de toegang tot de hulpverlening zo laag mogelijk te maken en de cliënt het vertrouwen te geven dat hij vrijuit kan spreken. De zwijgplicht geldt bijvoorbeeld voor maatschappelijk werkers, intern begeleiders, ouderwerkers, jeugdhulpverleners, medisch hulpverleners, medewerkers in de kinderopvang en in peuterspeelzalen. Het beroepsgeheim geldt ook voor begeleiders en hulpverleners van de reclassering en van justitiële (jeugd) inrichtingen, al maakt het gedwongen kader van het strafrecht in sommige gevallen een zekere inbreuk op de zwijgplicht.

De hierboven beschreven algemene zwijgplicht voor hulpverleners en begeleiders is niet specifiek opgenomen in een bepaalde wet, maar wordt afgeleid uit de privacy bepalingen uit het Europees Verdrag voor de Rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (artikel 8) en uit de Grondwet (artikel 10). Deze bepalingen worden nog eens ondersteund door artikel 272 Wetboek van Strafrecht dat een verbod bevat op het verbreken van geheimen die aan de beroepskracht zijn toevertrouwd.

Specifieke zwijgplicht

Een aantal beroepsgroepen kent een specifieke zwijgplicht die is geregeld in een 'eigen' wet. Dit geldt bijvoorbeeld voor medisch hulpverleners, zoals artsen en verpleegkundigen. Zij vinden hun zwijgplicht in artikel 88 van de Wet op de beroepen in de individuele gezondheidszorg en in artikel 7:457 Burgerlijk Wetboek. Voor beroepskrachten in de jeugdzorg is de zwijgplicht specifiek geregeld in artikel 53 van de Wet op de jeugdzorg. Vertrouwens-inspecteurs in het onderwijs kennen een eigen bepaling over de omgang met hun zwijgplicht in artikel 6 van de Wet op het onderwijstoezicht.

Paradox van de geheimhoudingsplicht

Er doet zich bij de omgang met de zwijgplicht een zekere paradox voor. De zwijgplicht is hét instrument bij uitstek om er voor te zorgen dat mensen naar de beroepskracht toe komen en ook bereid zijn om open over hun zorgen te spreken. Ze mogen er immers op vertrouwen dat hun verhaal niet zomaar elders terecht komt. Maar een te rigide omgang met het beroepsgeheim kan tot gevolg hebben dat een cliënt die dringend hulp nodig heeft juist niet geholpen wordt omdat de beroepskracht meent dat hij vanwege zijn beroepsgeheim niet in mag grijpen. Al met al is de omgang met het beroepsgeheim een vorm van evenwichtskunst: geheimhouding waar mogelijk, zorgvuldige doorbreking van het geheim waar nodig. Het basismodel meldcode wil daarin een handreiking bieden voor zover het gaat om signalen van huiselijk geweld of kindermishandeling.

Vragen van toestemming

Bij het verstrekken van gegevens van een cliënt aan een ander, dus ook bij het doen van een melding aan het Advies- en Meldpunt Kinder-mishandeling of aan het Steunpunt Huiselijk Geweld, geldt als hoofdregel dat de beroeps-kracht zich inspant om toestemming voor zijn melding te krijgen. Het basismodel schetst daarvoor de werkwijze. Geeft de cliënt zijn toestemming, dan kan een melding worden gedaan. Weigert de cliënt ondanks de inspanning van de beroepskracht zijn toestemming, dan houdt het niet op maar maakt de beroepskracht een nieuwe afweging, zie daarover paragraaf 3.3.

NB1: De Wet bescherming persoonsgegevens bepaalt dat een cliënt vanaf zijn 16e jaar zelf toestemming geeft aan een beroepskracht voor het verstrekken van zijn gegevens aan een ander (al dan niet in de vorm van het doen van een melding). De Wet op de jeugdzorg en de Wet inzake de geneeskundige behandelingsovereenkomst geven een cliënt dit recht zelfs al vanaf zijn 12e jaar. Toch moet over een melding, als het gaat om een cliënt vanaf 12 of 16 jaar die nog thuis woont, ook gesproken worden met zijn ouders. Want bij de melding worden doorgaans niet alleen gegevens over de jongere verstrekt maar ook over zijn ouder(s).

NB2: Van het vragen van toestemming kan worden afgezien in verband met de veiligheid van de cliënt, van de beroepskracht of die van anderen.

Conflict van plichten

Zo oud als de zwijgplicht is ook de notie dat een beroepskracht door zijn beroepsgeheim in de knel kan komen. Er kunnen zich situaties voordoen waarin de beroepskracht alleen door te spreken zijn cliënt kan helpen, terwijl hij voor dit spreken geen toestemming krijgt. Er kan in dat geval sprake zijn van een conflict van plichten. De plicht om te zwijgen vanwege het beroepsgeheim botst met de plicht om de cliënt te helpen juist door met een ander over hem te spreken. Het gaat dan altijd om een cliënt die zich in een ernstige situatie bevindt en die alleen kan worden geholpen door een ander bij de aanpak te betrekken.

In de (tucht)rechtspraak wordt in geval van een conflict van plichten erkend dat een beroeps-kracht ook zonder toestemming van de cliënt over hem mag spreken. Uiteraard moet een dergelijk besluit om de zwijgplicht te doorbreken zorgvuldig worden genomen

Beantwoording van de volgende vijf vragen leidt doorgaans tot een zorgvuldige besluitvorming:

1. Kan ik door te spreken zwaarwegende belangen van mijn cliënt of van zijn kinderen behartigen?
2. Is er een andere mogelijkheid om ditzelfde doel te bereiken zonder dat ik mijn beroepsgeheim hoeft te verbreken?
3. Waarom is het niet mogelijk om toestemming van de cliënt te vragen of te krijgen voor het bespreken van zijn situatie met iemand die hem kan helpen?
4. Zijn de belangen van de cliënt die ik wil dienen met mijn spreken zo zwaar dat deze naar mijn oordeel opwegen tegen de belangen die de cliënt heeft bij mijn zwijgen?
5. Als ik besluit om te spreken aan wie moet ik dan welke informatie verstrekken zodat het geweld of de mishandeling effectief kan worden aangepakt?

Positie van de cliënt

Bij het besluit om de geheimhouding te doorbreken, speelt de positie van de cliënt een belangrijke rol. Bij cliënten die zich in een afhankelijke positie bevinden waardoor ze minder goed in staat zijn zelf op te treden tegen mishandeling of geweld, zal een beroepskracht eerder dan 'gemiddeld' kunnen besluiten dat hij zijn zwijgplicht verbreekt. Te denken valt op de eerste plaats aan kinderen en jongeren. Het kan dan gaan om kinderen die zelf cliënt zijn van de beroepskracht of om de kinderen van de cliënt.

Meerderjarigen beslissen in beginsel zelf over de wijze waarop ze hun leven inrichten en of ze daarin hulp of andere inmenging wensen. Dit zelfbeschikkingsrecht is een belangrijk uitgangspunt bij het bieden van hulp aan cliënten. Maar dit uitgangspunt is niet absoluut.

Er zijn situaties waarin een inbreuk op de zelfbeschikking noodzakelijk kan zijn omdat de cliënt in een zeer ernstige situatie verkeert. In geval van huiselijk geweld kan dit zeker aan de orde zijn. Uit onderzoek is gebleken hoezeer slachtoffers gevangen kunnen zitten in hun situatie, zodanig dat ze daar op eigen kracht niet uit

komen. De beroepskracht zal zich eerst tot het uiterste in moeten spannen om de toestemming van zijn cliënt te krijgen. Maar krijgt hij deze niet, dan kan hij zich daar niet zondermeer bij neerleggen. Hij dient de ernst van de situatie waarin de cliënt zich bevindt af te wegen tegen het gegeven dat de cliënt hem geen toestemming geeft voor het doen van een melding. Komt hij tot de slotsom dat de cliënt, vanwege de ernst van het huiselijk geweld, tegen dit geweld moet worden beschermd, dan doet hij een melding, ook al heeft hij daarvoor geen toestemming. Hij komt dan in feite tot de conclusie dat het zware belang van zijn geheimhoudingsplicht in deze specifieke situatie moet wijken voor het nog zwaardere belang van het beschermen van zijn cliënt tegen zwaar en/of structureel geweld.

NB: Voor een zorgvuldige besluitvorming is het noodzakelijk dat de beroepskracht de situatie, voordat hij zijn besluit neemt, bespreekt met een deskundige collega en zo nodig ook (op basis van anonieme cliëntgegevens) advies vraagt aan het Advies- en Meldpunt Kinder- mishandeling of het Steunpunt Huiselijk Geweld.

Beoordeling van een besluit over het doorbreken van het beroepsgeheim Zou achteraf een toetsende organisatie gevraagd worden om een oordeel te geven over het optreden van de beroepskracht, dan wordt vooral de zorgvuldigheid beoordeeld waarmee het besluit om de geheimhouding te verbreken tot stand is gekomen. Daarbij wordt onder andere gelet op:

- collegiale consultatie;
- raadpleging van het Steunpunt Huiselijk Geweld of het Advies- en Veilig Thuis;
- aanwezigheid van voldoende relevante feiten of signalen en zorgvuldige verzameling van deze feiten en signalen;
- zorgvuldige en concrete afweging van belangen;
- de contacten die er met de cliënt zijn geweest over de melding. Concreet gaat het er dan om of de beroepskracht zich, gelet op zijn mogelijkheden en op de omstandigheden waarin de cliënt verkeert, heeft ingespannen om de cliënt toestemming te vragen of om hem te informeren, indien het verkrijgen van toestemming niet mogelijk bleek.

Als hulpmiddel bij de besluitvorming over het verbreken van de geheimhoudingsplicht en het doen van een melding, wordt verwezen naar de website van de privacy helpdesk van het Ministerie van Justitie, www.huiselijkgeweld.nl/cgi-bin/beroepsgeheim.cgi

Wettelijk Meldrecht

Voor vermoedens van kindermishandeling is het leerstuk van het conflict van plichten nog eens bevestigd in artikel 53 lid 3 van de Wet op de jeugdzorg dat een uitdrukkelijk meldrecht bevat. Iedere beroepskracht met een beroepsgeheim of een andere zwijgplicht heeft op basis van dit wettelijk meldrecht het recht om vermoedens van kindermishandeling, zo nodig zonder toestemming van het kind en/of de ouder, bij het Advies- en Meldpunt Kinder- mishandeling te melden. Daarnaast omvat het meldrecht het recht voor de beroepskracht om op verzoek van het Advies- en Meldpunt Kindermishandeling informatie over het kind en/of zijn ouders te verstrekken, eveneens zo nodig zonder toestemming van het kind en/of de ouder.

Voor vermoedens van huiselijk geweld waarbij alleen meerderjarigen zijn betrokken, zal de voorgenomen wet meldcode een vergelijkbaar wettelijk meldrecht gaan bevatten. Zolang deze wet en het daarin opgenomen meldrecht er nog niet zijn, biedt het conflict van plichten uitkomst in die gevallen waarin geen toestemming wordt verkregen - of kan worden gevraagd - en een melding toch noodzakelijk is om het geweld te stoppen en de cliënt tegen dit geweld te beschermen.

Bron: Basismodel meldcode huiselijk geweld en kindermishandeling

JGZ en politie

Acute levensbedreigende situaties voor het kind zullen door de JGZ bij de Raad voor de Kinderbescherming of de politie gemeld worden. In sommige gemeenten bestaat een structureel overleg tussen Jeugd en Zeden Politie (JZP) en JGZ over de beste aanpak van problemen in een gezin, een school of een wijk. In andere gemeenten kan de wijkagent de aangewezen persoon zijn voor overleg.

Mogelijkheden voor verstrekking van gegevens aan derden:

- De WBP en het beroepsgeheim geven voor de JGZ problemen wat betreft het overleg
- JGZ kan bij de politie advies vragen, melding of aangifte doen.

- De politie mag de dossiers van de JGZ alleen in beslag nemen met toestemming van de JGZ.
- Deze kan de toestemming geven als de ouders en/of de jongere (afhankelijk van de leeftijd) toestemming geven, of bij conflict van plichten (zie paragraaf 8.10).

Rechtstreeks contact opnemen met de politie

Dat is voor artsen met een geheimhoudingsplicht de zwaarste stap die zij kunnen zetten naar aanleiding van kindermishandeling.

- Voor deze stap geldt dat er sprake moet zijn van een conflict van plichten
- Artsen zullen, gelet op hun beroepsgeheim, hiertoe overgaan als zij menen dat alleen dit middel (op eigen initiatief gegevens verstrekken aan de politie) zal leiden tot het doel dat zij beogen: het afwenden van acuut gevaar voor de veiligheid van een kind.
- In alle andere gevallen ligt het doen van een melding bij Veilig Thuis meer voor de hand.
- Veilig Thuis kan naar aanleiding van een melding besluiten om zelf met politie/justitie contact te zoeken, bijvoorbeeld om aangifte te doen.
- Als politie of justitie de arts benaderen naar aanleiding van een melding of aangifte door Veilig Thuis of iemand anders, dienen de artsen zich - als zij geen toestemming voor informatieverstrekking kunnen krijgen - eveneens af te vragen of sprake is van een conflict van plichten.
- Waarheidsvinding als zodanig is onvoldoende reden om informatie aan politie/justitie te verstrekken. Er kan wel sprake zijn van een conflict van plichten als met informatieverstrekking gevaar voor de veiligheid of het leven van een kind kan worden voorkomen.
- Zo kan de kans op herhaling, eventueel ook bij een ander kind uit hetzelfde gezin of bij een eventueel toekomstig kind, onder omstandigheden reden zijn voor medewerking aan een strafrechtelijk onderzoek en dus voor het verstrekken van informatie aan politie of justitie (KNMG, 2008).

Knelpunt

- Niet in alle gemeenten is een JGZ. Voor de JGZ is het dan onduidelijk wie van de politie de contactpersoon is aangaande kindermishandeling.
- Na een melding van kindermishandeling door de JGZ aan Veilig Thuis, kan Veilig Thuis aangifte doen bij de politie. In dat geval zal de politie informatie vragen aan de JGZ-medewerker die het gezin gemeld heeft. Deze moet zich dus realiseren dat melding bij Veilig Thuis gevolgd kan worden door een informatieverzoek van de politie, en dat dan opnieuw een afweging moet worden gemaakt.
- Anders dan bij Veilig Thuis of de Raad voor de Kinderbescherming bestaat er geen wettelijk geregeld recht voor geheimhouders om informatie over kindermishandeling aan de politie te verstrekken.
- De JGZ-medewerker moet in de contacten met de politie gesteund worden door de eigen werkgever. Dat is niet structureel geregeld.

De JGZ kan bij de politie terecht voor:

Advies: De JGZ kan advies vragen aan de jeugd en zedenpolitie (JZP). Hierbij hoeft de naam van het gezin niet genoemd te worden.

Melding: De JGZ kan ook een melding doen bij de politie. Melden bij de politie heeft een andere betekenis dan melden bij Veilig Thuis of de Raad. Melden bij de politie betekent dat de politie de melding registreert. De politie onderneemt pas actie na aangifte van een strafbaar feit. De melder kan anoniem blijven bij de politie.

NB. Bij melding bij de politie volgt dus geen andere actie van de politie dan registratie. Bij melding bij Veilig Thuis of de Raad voor de kinderscherming volgt wel actie.

Aangifte: De JGZ kan aangifte doen bij de politie van een strafbaar feit. Bij aangifte wordt proces-verbaal opgemaakt en begint de politie een onderzoek en een vervolging van de verdachte.

Bron: De richtlijn secundaire preventie kindermishandeling JGZ